

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Zərərli yağların
ölkədə
satışı artır -
əhaliyə
xəbərdarlıq
yazısı səh.14-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 16 oktyabr 2025-ci il Cümə axşamı № 187 (8797) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Əliyev-Tramp görüşü erməniləri
hərəkətə keçirdi - xain ssenari

Bakı-İrəvan sülh
anlaşmasına
qarşı yeni qəsd?

yazısı səh.5-də

Azərbaycanın
"İbrahim sazişi"nə
qoşulması an məsələsi

yazısı səh.8-də

Ordumuzun arsenalında daha bir
NATO ölkəsinin silahları

yazısı səh.6-da

Anti-Azərbaycan qüvvələrin
"qara günləri" başladı

yazısı səh.9-da

İrəvandan sülhə və Trampa
qarşı təhlükəli gediş

yazısı səh.11-də

Əliyev-Putin görüşü
Qərb mediasının
hədəfində - səbəb

yazısı səh.7-də

Bu dəfə futbol millimizi
atəşə tutan olmadı, çünki...

yazısı səh.15-də

Kommunal xərcin 20 faizi
qaytarılacaq - mühüm dəyişiklik

yazısı səh.2-də

NATO generalından
Rusiyaya şok hədə

yazısı səh.3-də

Azərbaycanda yeni
qurum yaradıldı

yazısı səh.2-də

Uşaqlar üçün siqaretdən də
ziyanlı içki: valideynlər oxusun!

yazısı səh.12-də

RAMİZ MEHDIYEVİN XƏYANƏT DOSYESİ - DÖVLƏT İÇİNDƏKİ KÖLGƏ İMPERİYASININ SONU

"Boz kardinal"a qarşı cinayət işi yeni həbsləri
qaçılmazlaşdırır; milyardlıq varidat müsadirəyə
gedir; sensasion təfərrüat, yeni adlar...

yazısı səh.4-də

Paytaxtda taksi sayına limit - qiymət və keyfiyyətə təsiri

15 gün sonra qüvvəyə minəcək qərardan
əhəlinin əsas gözləntisi; taksi fəaliyyəti ilə bağlı qıtlıq
olmayacaq, amma... - ekspertlərin şərh

yazısı səh.13-də

Elxan Şəhinoğlu

Politoloq:
"Sülh sənədinin
Moskvada
imzalanma
ehtimalı azdır"

yazısı səh.6-da

Zülfiqar Yusifov

Tanınmış həkim
şəhərdə ömrün
uzanmasının
səbəbindən
danışdı

yazısı səh.13-də

Kreml
Paşinyana
əvəz tapıb? -
Ermənistanda
seçki intriqası
qızıdır

yazısı səh.7-də

Prezident MDB ilə bağlı sərəsi təsdiqlədi

“Müstəqil Dövlətlər Birliyinin iştirakçısı olan dövlətlərin ictimai səhiyyə sahəsində sanitariya-epidemioloji xarakterli fəvqəladə vəziyyətlərin qarşısının alınması və cavab tədbirləri üzrə əməkdaşlığı haqqında Sərəsi” Azərbaycan Respublikasının ona dair müvafiq qeyd-şərti ilə təsdiq edilib.

Musavat.com xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev bununla bağlı qanunu imzalayıb.

Sənəd MDB Hökumət Başçıları Şurasının 2022-ci il oktyabrın 28-də keçirilmiş iclasında imzalanmışdı.

General işdən azad edildi

Azərbaycan Respublikasının Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyi rəisinin birinci müavini İsmayıl Xəlil oğlu Hüseynov vəzifədən azad olunub. Bakupost.az xəbər verir ki, o, öz ərizəsi ilə işdən çıxarılıb.

İsmayıl Hüseynov 1974-cü il noyabrın 16-da Naxçıvanda anadan olub. O, 2018-2023-cü illərdə Dövlət Gömrük Komitəsi sədrinin birinci müavini vəzifəsində çalışıb. Həmin dövrdə ona gömrük xidməti general-leytenantı ali rütbəsi verilib. 2023-cü ildən isə İsmayıl Hüseynov Strateji Obyektlərin Mühafizəsi Dövlət Agentliyində rəisin birinci müavini kimi fəaliyyət göstərirdi.

Azərbaycanda yeni qurum yaradıldı

Prezident İlham Əliyev “Dövlət Turizm Agentliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında” 21 sentyabr 2018-ci il tarixli və “Dövlət Turizm Agentliyinin strukturunun təkmilləşdirilməsi, ”Dövlət Turizm Agentliyinin fəaliyyətinin təmin edilməsi haqqında” 21 sentyabr 2018-ci il tarixli fərmanında dəyişiklik edilməsi barədə” 8 fevral 2023-cü il tarixli fərmanlarında dəyişiklik edib.

Modern.az xəbər verir ki, dövlət başçısı bununla bağlı yeni fərman imzalayıb. Fərmana əsasən, Naxçıvan Regional Turizm İdarəsi yaradılıb.

Bundan başqa, Dövlət Turizm Agentliyinin işçilərinin say həddi 165-dən 181-ə, o cümlədən regional turizm idarələri üzrə 88-dən 104-ə çatdırılıb.

Sürət daha bir həyata son qoydu

Sabirabad rayonunun Əsgərbəyli kənd sakini, 61 yaşlı Hacı Əbilov idarə etdiyi “QAZ 3110” markalı avtomobillə kənd ərazisində hərəkətdə olarkən, ilkin ehtimalla yüksək sürət və diqqətsizlik səbəbindən idarəetməni itirərək yoldan çıxıb və elektrik dirəyinə dəyib.

Baş Dövlət Yol Polisi İdarəsinin (BDYPİ) mətbuat xidmətindən “Unikal”a verilən məlumata görə, qəza nəticəsində avtomobildə olan sənişin - sürücünün həmkəndlisi, 67 yaşlı Tofiq Ağammədov hadisə yerində həyatını itirib, Hacı Əbilov isə ağır xəsarətlə xəstəxanaya çatdırılıb.

BDYPİ sürət həddinin aşılması, idarəetmə zamanı diqqətsizliyə yol verilməsi, yol və hava şəraitinin nəzərə alınmaması kimi qayda pozuntularının əksər hallarda ağır nəticələrə səbəb olduğunu bir daha xatırladı və sürücülərimizi bu acı təcrübədən düzgün nəticə çıxarmağa çağırır.

Kommunal xərcin 20 faizi qaytarılacaq - mühüm dəyişiklik

Nəzirlər Kabineti “İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə istehsal fəaliyyəti ilə məşğul olan sahibkarlara kommunal xidmətlərdən (elektrik enerjisi, təbii qaz, su təchizatı və tullantı sularının axıdılması xidməti) istifadəyə görə maliyyə yardımının ödənilməsi qaydası”na dəyişiklik edib.

Yeni sənədə əsasən, kommunal xidmətlər göstərən dövlət müəssisələrin siyahısına İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyində İqtisadi Zonaların İnkişafı Agentliyi də əlavə olunub.

İqtisadçı, deputat Vüqar Bayramov bildirib ki, agentlik işğaldan azad edilmiş ərazilərdə yaradılmış sənaye parklarına münasibətdə bu fəaliyyəti həyata keçirəcək. Onun sözlərinə görə, digər mühüm dəyişiklik isə agentlik tərəfindən maliyyə yardımının verilməsinə başlanılmasıdır: “Belə ki, qərarla agentlik “İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə istehsal fəaliyyəti ilə məşğul olan sahibkarlara kommunal xidmətlərdən istifadəyə görə maliyyə yardımını göstərməsi haqqında” Prezidentin Fərmanına uyğun olaraq, Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda yaradılmış sənaye parklarında istehsal fəaliyyəti ilə məşğul olan sahibkarlara istehlak olunan kommunal xidmətlər üzrə maliyyə yardımını 2023-cü il yanvarın 1-dən hesablayaraq ödəyəcək. Yeni həmin sahibkarlar üçün əvvəlki dövrdə ödənilən kommunal xidmətlərə görə də yardım verəcək”.

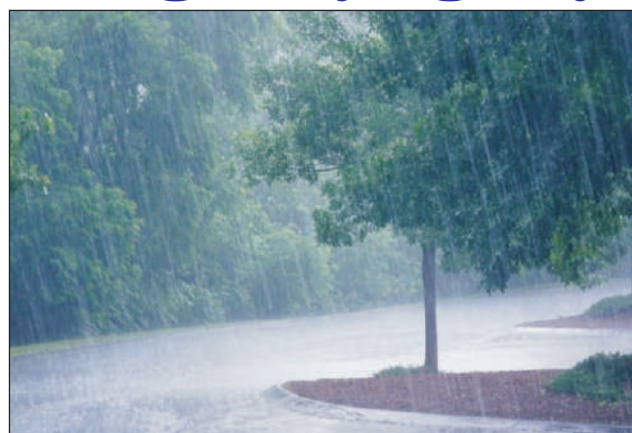
Deputatın sözlərinə görə, Prezidentin imzaladığı fərmana əsasən, işğaldan azad edilmiş ərazilərdə istehsal fəaliyyəti ilə məşğul olan sahibkarlara kommunal xidmətlər üzrə ödədiyi vəsaitin 20 faizi məbləğində maliyyə yardımı ödənilir.

“Ödənişlər aylıq olaraq hesablanır və sahibkarın hesabına köçürülür. Güzəştlər 10 il müddəti əhatə edir. Nəzirlər Kabinetinin sözügedən qərarı ilə isə bu yardımdan istifadə miqyası daha da genişləndirildi”, - o əlavə edib.

V.Bayramov qeyd edib ki, bu güzəştlərə əsasən, sahibkar ay ərzində 1000 manatlıq kommunal ödəniş edərsə onun 200 manatı büdcə vəsaiti hesabına geri qaytarılır.

“Bu güzəştlərdə məqsəd işğaldan azad olunan ərazilərimizə daha çox sərmayenin cəlb edilməsi və Qarabağ və Şərqi Zəngəzurda çalışan sahibkarların daha yaxından dəstəklənməsidir”, - deyərək vurğulayıb.

Bu gün yağış yağacaq

Bakıda və Abşeron yarımadasında hava şəraitinin dəyişən buludlu olacağı, aralıq tutulacağı, əsasən yağmursuz keçəcəyi gözlənilir. Bu barədə Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən məlumat verilib.

Bildirilib ki, 15-dən 16-na keçən gecə və səhər bəzi yerlərdə çiskinli yağış yağacağı ehtimalı var. Şimal-şərq küləyi axşam mü-

təziyi 764 mm civə sütunundan 767 mm civə sütununa yüksələcək. Nisbi rütubət gecə 80-85 %, gündüz 60-65% olacaq.

Azərbaycanın rayonlarında hava şəraiti əsasən yağmursuz olacaq. Lakin gecə və səhər bəzi şərq rayonlarında, axşama doğru isə əksər rayonlardan aralıq yağış yağacağı, şimşək çaxacağı gözlənilir. Ayrayın yerlərdə leysan xarakterli olacağı, dolu düşəcəyi ehtimalı var. Bəzi yerlərdə aralıq duman. Müləyim şərq küləyi əsəcək.

Havanın temperaturu gecə 10-15° isti, gündüz 20-25° isti, dağlarda gecə 2-6° isti, gündüz 8-13° isti olacaq.

Şuşada 45 bina tikiləcək

Şuşada 2027-ci ilin əvvəlinə kimi 45 bina tikilib təhvil verəcək.

APA xəbər verir ki, bunu Şuşa rayonunda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin xüsusi nümayəndəsi Aydın Kərimov deyib. O bildirib ki, sözügedən binaların artıq tikintisinə başlanılıb: “800-dən çox mənzil istifadəyə verəcək və 3 minə yaxın insan bu mənzillərə köçürüləcək. İşlər tender əsasında həyata keçirilir. Hazırda 22 binanın tikintisini “Kristal Construction” həyata keçirir”.

Aydın Kərimov vurğulayıb ki, indiyə qədər Şuşaya 1411 nəfər köçürülüb və ümumilikdə ikinci qayıdış planına qədər 8 min nəfərin köçürülməsi planlaşdırılır. Aydın Kərimov həmçinin əlavə edib ki, Şuşaya səfər edənlərin sayı artır: “Bu il ərzində Şuşaya 430 min turist səfər edib və 23 min nəfər gecələyib”.

Xırdalanda 19 yaşlı oğlan öldürülüb

Xırdalan şəhərində qətl hadisəsi baş verib. APA xəbər verir ki, 2006-cı il təvəllüdlü Elmir Şakir oğlu Qədirov şəhər ərazisindəki parkda bıçaqlanaraq qətlə yetirilib. Cinayəti törətməkdə şübhəli bilinən 2006-cı il təvəllüdlü Fərid Rəşad oğlu Məmmədov polis əməkdaşları tərəfindən saxlanılaraq istintaqa təhvil verilib.

Polisdən əməliyyat: 25 nəfər saxlandı

Oktyabrın 14-də ölkə ərazisində qeydə alınan 35, əvvəlki dövrlərdən bağlı qalan 7 cinayətin açılması polis əməkdaşları tərəfindən təmin olunub. DİN-in Mətbuat Xidmətindən verilən məlumata görə, axtarışda olduğuna görə ümumilikdə 65, o cümlədən borclu şəxs qismində axtarışda olan 31 nəfər saxlanaraq aidiyyəti üzrə təhvil verilib. Narkotiklərlə əlaqəli 10, qanunsuz saxlanılan silah-sursatın götürülməsi və aşkarlanması ilə bağlı 9 fakt müəyyən edilib. Cinayət törətməkdə şübhəli bilinən 25 nəfər saxlanılıb.

ATƏT-in üzdənirəq Minsk Qrupunun (MQ) rəsmi ləğvi, şübhəsiz, separatçı-revanşistlərin, o sırada erməni kilsəsi və lobbisinin "artsax" xülyasına sarsıdıcı zərbə oldu. Sırr deyil ki, "böyük ermənistan" mifinin mənfur daşıyıcıları məhz bu ölü qurum vasitəsilə keçmiş konfliktə beynəlxalq gündəmə qaytarmağa ümidli idilər. Gəl ki, qalib Azərbaycanın qətiyyətli, permanent və sərt siyasəti onlara və havadarlarına heç bir şans saxlamadı.

ATƏT demiş, dünən təşkilatın fəaliyyətində olan sədri, Finlandiyanın xarici işlər naziri Elina Valtonen İrəvanda olub. Maraqlıdır ki, sədr "ermənilərin Qarabağa geri qayıtmaq hüququ ilə bağlı" yerli jurnalistin tənqibə sualını cavabsız buraxıb. Xanım Valtonen nə desin, nə vəd versin, əgər rəsmi Bakının geri dönüşlə bağlı beynəlxalq hüquqa söykənən əsas şərtini separatçı ünsürlər qəbul etmirsə. Hələ də axmaqcasına "dövlət içində dövlət qurmağı", Azərbaycanda "beynəlxalq zəmanət" altında yaşamağı xəyal edirlərsə.

Xarici işlər naziri Ararat Mirzəyan isə sualla bağlı bildirib ki, "hakimiyyət erməni köçkünlərin ölkəyə inteqrasiyası və Ermənistanda yaşamağa davam etməsi üçün səylər göstərir". Az öncə baş nazir Nikol Paşinyan AŞ PA tribunasından Qarabağ sakinlərinin gələcəyinin Ermənistanla bağlı olduğunu, onların Qara-

Kremldən Bakı və İrəvana sensasion təklif - Qarabağa ermənilərin qayıdışı...

bağa dönüşünün qeyri-real olduğunu bəyan etmişdi...

Gücün diplomatiyası, hərbi-siyasi gücün diktəsi və tənənəsi bax, budur. Bakı beləcə beynəlxalq təşkilatları, iri-xırdalı düşmənləri və məkrli çevrələri Azərbaycana münasibətdə ədalətli mövqe tutma-

ğa bir-bir vadar etməkdədir. Ermənistan rəsmiləri də eləcə. Həmçinin İran və Rusiya

44 + 1 günlük müharibədən sonra xeyli dərəcədə və məcburən haqqın yoluna qayıtmalı, əlahəzrət reallıqla barışmalı olub.

Yeri gəlmişkən, Rusiya

xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin bu gün Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişini Moskvada imzalamağı təklif edib. "Ermənistan və Azərbaycan arasında yekun sülh sazişinin imzalanması üçün məkanın təmin edilməsi təklifimiz qüv-

vədə qalır", - Qaluzin Ermənistanın Müstəqillik Günü münasibətilə keçirilən qəbulda bildirib.

Diplomat ardınca deyib ki, Rusiya tərəfi iki ölkə arasında münasibətlərin normallaşmasına xüsusi önəm verir. "Aydındır ki, bizim planlarımızı praktikada həyata keçirmək üçün hələ çox mühüm işlər görülməlidir. Biz İrəvan və Bakıya qalan fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılması üçün bütün lazımı yardımı göstərməyə hazırıq, o cümlədən Rusiya, Ermənistan və Azərbaycan liderlərinin üçtərəfli bəyanatları nəzərə alınmaqla", - Qaluzin bildirib və sonda "Moskvanın İrəvanla Bakı arasında sülh prosesində böyük və effektiv rol oynadığını" iddia edib...

Əlbəttə, burada şişirtmə var. Doğru, 2-ci Qarabağ müharibəsinin dayandırılmasında Rusiyanın, konkret olaraq Putinin mühüm rolu olub. Ancaq hamı bilir ki, Moskva sırf

öz maraqları naminə buna gedib. Ərazimizə "sülhməramlı" kontingentin yeridilməsinə nail olmaqla Kreml hələ uzun illər konfliktə idarə edəcəyini düşündü. Bu məqsədlə Qarabağda Azərbaycan xalqının tarixinə heç bir dəxli olmayan heykəllər qoyulmuş, hətta qondarma "Rus icması" yaradılmışdı. Xocalıda "sülhməramlı" kontingentin qərarı önündə Rusiya bayrağı ilə yanaşı, xunta rejiminin əski parçasının asılması da öz yerində.

Ən böyük həqiqət isə budur ki, münasibətlərin əsas səbəbkarı, onu yaradan (1923) və qızıqırdıran məhz Rusiya olub. SSRİ dönməndən ta 44 günlük Vətən müharibəsinə qədər Moskva, mərkəzi hakimiyyət və onun KİV-i məsələdə haqsız mövqe tutub. Konfliktin bitməsində deyil, uzanmasında maraqlı olub. Bu yolla Azərbaycan və Ermənistanı daima öz təsir zonasında saxlamağa çalışıb - həm də işğalçı ölkəyə milyardlarla dollar havayı silah-sursat verməklə. Eyni səbəbə nə qədər qərribə də olsa, Kreml ittihamı hətta tam olaraq ermənilərin xeyrinə bitməsini də istəməyib.

İndi belə bir dövlətin paytaxtında Bakı və İrəvan arasında yekun sülh müqaviləsi imzalana bilərmi? Niyə ABŞ-də, Ağ Evdə yox, Moskvada, Kremlə? Şimal qonşumuz bunu haqq edirmiyə? Buyursun, isbat etsin bütün dünyaya...

□ **Zahid SƏFƏROĞLU**

NATO generalından Rusiyaya şok hədə - Moskva buna getsə...

"Əgər Rusiya NATO ölkəsinə hücum edərsə, Alyans qüvvələri onun Kaliningrad və Sevastopoldakı hərbi obyektlərini dərhal məhv edəcək. Ona görə də Rusiya ilə NATO arasında toqquşma Ukraynadakı müharibədən köklü surətdə fərqlənir".

Bunu ABŞ-nin Avropadakı ordusunun keçmiş komandanı, general Ben Hoces deyib.

Onun özlərinə görə, Rusiyanın genişmiqyaslı işğalı zamanı NATO-nun hazırlıqları zəif olmasaydı, Ukraynada vəziyyət daha yaxşı ola bilərdi: "Əgər Rusiya 2025-ci ildə Ukraynaya hücum etdiyi kimi Polşaya da hücum etsəydi, o,

NATO hərbi hava qüvvələri və piyada qoşunları tərəfindən məhv ediləcəkdə. Kaliningrad ilk saatlarda məhv olardı. Rusiyanın bütün obyektləri, eləcə də Sevastopoldakı hərbi obyektləri də darmadağın edilərdi".

Generalın Rusiyaya xəbərdarlığı nə dərəcədə yerindədir? Rusiya NATO ölkəsinə hücum edərmə?

Qeyd edək ki, ABŞ Prezidenti Donald Tramp oktyabrın 13-də Misirdə Yaxın Şərqlə bağlı keçirilən sammitdə "3-cü dünya müharibəsinin olmayacağı" bildirib.

Hərbi ekspert Rövşən

Məhərrəmov "Yeni Müsavat"a deyib ki, NATO generalı Ben Hocesin bəyanatı əslində Rusiya ilə Qərbdə davam edən psixoloji savaşın növbəti mərhələsidir: "Generalın "Kaliningrad və Sevastopol dərhal məhv edilər" mesajı Moskvanın son aylarda sərgilədiyi aqressiv ritorikaya verilən cavabdır. Bu, həm də NATO-nun kollektiv müdafiə mexanizminin (5-ci maddə) işlək vəziyyətdə olduğunu göstərmək məqsədi daşıyır.

Lakin burada bir mühüm detal var. Rusiya üçün Kaliningrad və Sevastopol sıradan

hərbi bazalar deyil. Biri Baltik dənizinin, digəri isə Qara dənizin strateji açar nöqtəsidir. Bu iki istiqamətin eyni anda hədəfə alınması artıq lokal qarşıdurma yox, genişmiqyaslı müharibə anlamına gələrdi. Hocesin dediyi ssenari, yeni Rusiya NATO ölkəsinə hücum edərsə, reallıqda qlobal hərbi münaqişənin başlanğıcı olar".

Hərbi ekspert deyib ki, reallıqda Moskva bu riskə getməyəcək: "Rusiya artıq Ukraynada öz resurslarının böyük hissəsini itirib, ordunun texniki və kadr potensialı ciddi şəkildə aşınıb. Müdafiə sənayesi sanksiyalar səbəbilə ciddi təchizat böhranı yaşayır. Belə vəziyyətdə NATO ölkəsinə hücum etmək intihar addımı olar".

Hərbi ekspertin fikrincə, Hocesin mesajının hədəfi NATO daxilindəki bəzi tərəddüdləri aradan qaldırmaqdır: "Xüsusilə Avropada Almaniya, Macarıstan, Slovakiya kimi ölkələrdə Rusiya ilə dialoq tərəfdarlarının çoxalması alyansın birliyinə zərbə vurur. Bu cür sərt bəyanatlar həmin ölkələrin siyasi dairələrinə yönəlməli xəbərdarlıqdır. Yeni əgər Moskva təxribat törətsə, cavab misilsiz olacaqdır".

Hərbi ekspert Donald Trampın "3-cü dünya müharibəsi olmayacaq" bəyanatını da təsadüfi saymır: "Tramp administrasiyası seçkiöncəsi dövrdə qlobal gərgin-

liyin azalması mesajını verməyə çalışır. Amma eyni zamanda Vaşinqton NATO-nun hərbi güc nümayişini davam etdirir. Yeni sülh ritorikası ilə Rusiyanın sərhədləri daxilində çəkilməsi üçün təzyiq mexanizmləri bir yerdə işlədilir. Bu baxımdan Ben Hocesin açıqlaması siyasi ritorika ilə hərbi

reallığın sərhədində balanslaşdırılmış bir bəyanatdır. NATO bu tip mesajlarla Rusiya qarşısında strateji "qırmızı xətləri" daha da aydın şəkildə cızır. Amma fakt odur ki, nə Moskva, nə də Brüssel bu xətti keçməyə hazır deyil".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Odessada sarsıdıcı qərarlar: Zelenski hərbi administrasiya yaratdı

Ukrayna Prezidenti Vladimir Zelenski Odessada şəhər hərbi administrasiyası yaradıb və onun rəhbəri vəzifəsinə Sergey Lisakı təyin edib. Lisak bundan əvvəl Dnepropetrovsk vilayətinin hərbi administrasiyasına rəhbərlik edib, ondan əvvəl isə Ukrayna Təhlükəsizlik Xidmətində (SBU) yüksək vəzifələr tutub.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə fərman prezidentin rəsmi saytında dərc olunub.

Hərbi administrasiyanın yaradılması barədə xəbərin öncəsi, Odessa meri Gennadi Truxanovun Ukrayna vətəndaşlığından məhrum edilməsi olub. Bu barədə məlumat bir gün əvvəl yayılıb. Ukrayna Təhlükəsizlik Xidmətinin məlumatına görə, Truxanov Rusiya vətəndaşdır və etibarlı rus xarici pasportuna malikdir. Onunla yanaşı, Rusiya işğalını dəstəkləmiş keçmiş deputat Oleq Tsaryov və balet rəqqası Sergey Polunin də vətəndaşlıqdan məhrum ediləblər.

Zelenski 14 oktyabr axşamı yayımladığı videomüraciətində Odessanı xatırladaraq deyib: "Odessa daha çox müdafiə və dəstəyə layiqdir. Bunu hərbi administrasiya formatında həyata keçirmək mümkündür - Odessada təhlükəsizliklə bağlı çoxsaylı məsələlər uzun müddət cavabsız qalıb. Bütün effektiv qərarlar qəbul ediləcək. Yaxın zamanda hərbi administrasiyanın rəhbərini təyin edəcəyəm".

2014-cü ildən bəri Odessanın meri olan Gennadi Truxanov isə Rusiya vətəndaşlığına malik olduğunu inkar edir və prezidentin qərarını "özbəşənlik" adlandırır. Onun sözlərinə görə, irəli sürülən ittihamlar "tələsik və sübutsuz şəkildə hazırlanıb".

Bir sıra KİV və ictimai fəallar Truxanovun Rusiya vətəndaşlığına malik ola biləcəyi barədə bir neçə ildir yazırdılar, lakin bu məlumat rəsmi şəkildə indiyə qədər təsdiqlənmirdi. Jurnalist-arəşdirmaçı Xristo Qrozev isə SBU-nun yayımladığı rus pasportunun saxta olduğunu və Rusiya tərəfindən Odessanın hazırkı meri əleyhinə aparılan əməliyyatın nəticəsi ola biləcəyini iddia edir. O, öz versiyasını sübut edən materialları 16 oktyabrda dərc etməyə söz verib.

□ **Musavat.com**

Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbəri, AMEA-nın keçmiş prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev barəsində başlanmış cinayət işi və onun ev dustaqlığına məhkum edilməsi ölkədə geniş rezonans doğurub.

87 yaşlı Mehdiyevə irəli sürülmüş ittihamlar da kifayət qədər ciddidir - CM-in 274-cü maddəsi - dövlətə xəyanət, 278-ci maddə - hakimiyyəti zorla ələ keçirmə və 193-1-ci maddə - cinayət yolu ilə əldə edilmiş vəsaitlərin leqallaşdırılması.

Uzun illər ərzində Prezident Administrasiyasına rəhbərlik edən Ramiz Mehdiyev həm də siyasi elitanın formalaşmasında əsas fiqur kimi ta-

Əbülfəs Qarayev, sabiq spiker Oqtay Əsədov, keçmiş qərargah rəisi Nəcməddin Sadıkov və digərləri yenidən gündəmə gəlib.

Aydındır ki, Ramiz Mehdiyev təkbəşinə dövlət çevrilişinə cəhd edə bilməzdi. İttihamda "hakimiyyəti zorla ələ keçirmə" ifadəsinin yer alması bu əməliyyatın arxasında ciddi şəbəkənin dayandığını göstərir.

Məlumata görə, Ramiz Mehdiyevin həbsi SOCAR-ın

Ramiz Mehdiyevin ev həbsi - dövlət içində qurulan kölgə imperiyasının çöküşü

nınırdı. Onun dövründə yüzlərlə kadr, onlarla nazir, deputat, rektor və səfir siyasi meydanda yer alıb, şöhrət, mövqe, var-dövlət qazanıblar. Bu gün həmin adamların çoxu sükut içindədir. Mehdiyevin həbs xəbəri yayıldıqdan sonra onun keçmiş komandası - PA-nın sabiq şöbə müdiri Əli Həsənov, keçmiş XİN rəhbəri Elmar Məmmədov, keçmiş MTN-in reisi Eldar Mahmudov, keçmiş mədəniyyət naziri

sabiq vəzifəli Adnan Əhmədov işi ilə birbaşa bağlıdır. Adnan Əhmədovun istintaqa verdiyi ifadələr Azərbaycanın enerji təhlükəsizliyinə qarşı planlaşdırılan təxribatları üzə çıxarıb. Bu ssenarinin məqsədi ölkənin iqtisadi etibarlılığını zədələmək, Azərbaycanın Qərb tərəfdaşları qarşısında nüfuzuna zərbə vurmaq və ölkəni Rusiyanın sanksiyaları yarmaq oyununa alət kimi göstərmək idi. Məhz

bu zəncirin bir həlqəsi kimi Ramiz Mehdiyevin adı hallanır. Onun uzun illər Rusiya elmi və siyasi çevrələri ilə yaxın münasibətləri, oğlu və qızını vəsiyə ilə iqtisadi layihələrə təsir imkanları, "Bank BTB"-nin idarəçiliyində ailə bağları artıq istintaq materiallarının bir hissəsidir. Bankın səhmlərinin 76,74 faizinə sahib olan Nigar Mehdiyeva Ramiz Mehdiyevin gəlinidir. Bank bu ilin ilk 9 ayında 641 min manat zərər edib,

bu isə ötən illə müqayisədə 30 faiz artım deməkdir. Bu detal istintaqın toxunduğu "pulyuma" əməliyyatlarının maliyyə izi ola bilər.

Ekspertlər hesab edir ki, Ramiz Mehdiyevin həbsi ilə "beşinci kolon" adlandırılan, Rusiyanın maraqlarına işləyən daxili şəbəkənin ifşası mərhələsinə keçilib. Bu şəbəkə illərlə dövlət strukturlarında kök salmış, qərarverici postlarda oturmuş, informasiya axınıni manipulyasiya etmişdi. Bu zəncirin ideoloji qoluna bir vaxtlar təbliğat rəhbəri kimi fəaliyyət göstərən Əli Həsənov, hərbi qoluna isə general Nəcməddin Sadıkov rəhbərlik edirdi.

Bes istintaq sənədlərində həmin şəbəkənin üzvlərindən kimlərin adı olacaq?

Keçmiş təhsil naziri Misir Mərdanov da başqa həbslərin gözləndiyini deyir. "Hər kəs onun kimlərlə yaxın əlaqəsinin olduğunu gözəl bilir. Onların da məsuliyyətə cəlb olunmasının vaxtı çatıb", - deyir keçmiş nazir bildirib.

Ramiz Mehdiyevə qarşı bu cür ağır ittihamların irəli sürülməsi onun dövlət təftişlərinin də taleyini sual altına salıb. Qa-

nunvericiliyə görə, dövlətə xəyanət və hakimiyyəti zorla ələ keçirmə kimi əməllərə görə verilmiş orden və medallar Prezidentin sərəncamı ilə geri alınabilir.

YAP-çı deputat Aydın Mirzəzadə məsələ ilə bağlı bildirib: "Əgər belə ittihamlar irəli sürülsə, deməli, ciddi əsaslar var. Dünənki qərar göstərdi ki, Azərbaycanda toxunulmaz şəxs yoxdur. Hər kəs qanun qarşısında cavabdehdir".

Deputat Elman Nəsirov vurğulayıb ki, istintaq müddətində daha çox detal üzə çıxacaq və əgər ittihamlar sübuta yetirilərsə, Mehdiyev YAP-dan xaric ediləcək: "Hakim partiyanın bu məsələlərdə mövqeyi bəllidir. Cinayət sübuta yetirilərsə, onun partiyada qalması mümkün deyil".

YAP Veteranlar Şurasının sədri Arif Rəhimzadə də bildirib ki, Mehdiyevin artıq partiyada real fəaliyyəti yoxdur: "Bu məsələ olmasaydı belə, o, YAP-dan uzaqlaşdırılmalı idi. Amma indi qərar labüddür". Maraqlıdır ki, uzun illər Mehdiyevin himayəsində olmuş və onunla bir masa arxasında otu-

ran onlarla sabiq məmur və deputat indi susur. Elmira Axundova kimi onun məktublarını "hörmətli Ramiz müəllim" xitabı ilə başlayanlar indi səssizdir. Çünki Ramiz Mehdiyevin həbsi, sadəcə, bir şəxsin deyil, bütün bir sistemin çöküşüdür.

Müasir Müsavat Partiyasının sədri Hafiz Hacıyev isə bu prosesə illərdir "gözlənilən nəticə" kimi baxır: "Mən hələ 2010-cu ildən bu məsələni yazırdım. Ramiz Mehdiyev təkcə deyil, onun Milli Məclisdə, mediada, Moskvada böyük dəstəsi var. Onlar üzə çıxmalıdır".

Ramiz Mehdiyev haqqında istintaqın başladılması dövlətin öz daxilindəki "kölgə strukturlar"la açıq mübarizə mərhələsidir. Bu, Azərbaycan dövlətçiliyinin özünü təmizləməsi prosesidir. 87 yaşlı "akademik ağsaqqal"ın həbsə göndərilməsi həm də bir mesajdır ki, dövlətə qarşı cinayətə yaş, titullar və keçmiş xidmətlər bəraət qazandıra bilməz. İndi bütün diqqətlər istintaqın növbəti mərhələsinə yönəlib. Çünki görünür, Ramiz Mehdiyevin həbsi yalnız başlanğıcdır.

■ **EİŞAN MƏMMƏDƏLİYEV, "Yeni Müsavat"**

Ramiz Mehdiyevin milyardlıq imperiyası müsadirəyə gedir - yaxınlarından kimlər həbs olunacaq?

Xəbər verdikimiz kimi, uzun illər rəhbər vəzifələrdə çalışan, 25 il Prezident Administrasiyasına rəhbərlik etmiş Ramiz Mehdiyev barəsində Dövlət Təhlükəsizliyi Xidmətinin Baş İstintaq İdarəsi tərəfindən başlanmış cinayət işi üzrə məhkəmə Səbail Rayon Məhkəməsi onun barəsində 4 aylıq ev dustaqlığı qətimkan tədbiri seçib.

Musavat.com xəbər verir ki, R.Mehdiyevə qarşı irəli sürülən ittihamlar sübuta yetiriləcəyi halda onun əmlakının müsadirə edilməsi də mümkündür.

Çünki onun barəsində irəli sürülmüş 193-1.3.2-ci maddə əmlakın müsadirəsini də nəzərdə tutur.

Ramiz Mehdiyevin nələri var?

Prezident Administrasiyasının sabiq rəhbərinin həddən artıq böyük sərvətə sahib olduğu barədə illərdir müxtəlif iddialar mövcuddur. Açıq mənbələrdə Ramiz Mehdiyevə və onun ailə üzvlərinə aid edilən əmlakların yalnız bir hissəsi beledir:

1. R.Mehdiyevin Novxanıda ucsuz-bucaqsız üzüm bağları, Bakı, Abşeron və Goranboyda ümumilikdə 216 hektar əkin təyinatlı torpaq sahəsi var. Novxanı kəndindəki 155 hektar torpaq "Mehdiyevlərə məxsus" kimi tanınır. Ailənin Goranbo-

yun Xınalı kəndində 50 hektarlıq bağı da mövcuddur.

2. Maştağa qəsəbəsindəki keçmiş subtropik bitkilər sovxozunun ərazisində Ramiz Mehdiyevin həyat yoldaşı Qalina Mehdiyevaya məxsus 892 sot, qızı Kamilə Əliyevaya məxsus 240 sot torpaq sahəsi var.

3. Ramiz Mehdiyevin qızını Nigar Mehdiyeva "Digital Media" MMC-nin təsisçilərindən-dir. 2008-ci ildə qeydiyyatdan alınan şirkətin hüquqi ünvanı Bakı şəhəri, Teymur Əliyev küçəsi 25A-dır. "Digital Media" MMC "Medya FM" radiosunun sahibidir.

4. Kamilə Əliyevanın İstiqaliliyyət küçəsi, 11 ünvanındakı

mənzili "İnfonet" MMC və "Caspian Telekom" MMC-nin hüquqi ünvanı kimi göstərilir.

5. Dilərə Əliyeva küçəsi 251A ünvanında Mehdiyevlər ailəsinə və onların yaxın çevrəsinə aid edilən iki mənzil-tikinti kooperativini ("Topaz" MTK və "Qala-R.L." MTK), "NLT" MMC və "Premium Store" MMC fəaliyyət göstərir. Ailəyə həmçinin "NLT" MTK, "Servis" MTK, "Grand Palace" MTK, "Astoriya" MTK, "Astoriya Tibb Mərkəzi" MMC və "Qrandezza" MMC də məxsusdur.

"Astoriya Tibb Mərkəzi" 2020-ci ildən "German Hospital" adı ilə fəaliyyət göstərir. "Qrandezza" ticarət mərkəzi

isə Bakının Nizami küçəsində yerləşir və 5 min kvadratmetrdən çox sahəni əhatə edir.

6. R.Mehdiyevin qızını Bank BTB ASC-nin əsas səhmdarıdır - 75% paya malikdir. Yeni bankın 50 milyon manatlıq kapitalının əksər hissəsi ona məxsusdur. Bank BTB ASC eyni zamanda "BTB Linq" və "BTB Kapital İnvestisiya Şirkəti" ASC-lərin təsisçisidir.

7. "Şərq-Qərb" nəşriyyatı da Mehdiyevlərə aiddir. Əhmədli qəsəbəsində, Aşıq Ələsgər küçəsi 17 ünvanında yerləşən nəşriyyatın ərazisində dördbloku, 16 mərtəbəli yaşayış binası inşa edilib. 408 mən-zildən ibarət binanı "Şərq-Qərb

Mülk" MMC tikib. "Şərq-Qərb" ASC-nin orbitində "Şərq-Qərb Nəşriyyat Evi" MMC və "Qlobal East West" MMC kimi digər şirkətlər də var.

8. R.Mehdiyevin "Sədərək" və "Bina" ticarət mərkəzlərinə şərik olduğu barədə iddialar da mövcuddur.

9. Bakının Tiflis prospektindəki dəbdəbəli villa bir müddət əvvəl 8 milyon ABŞ dollarına satışı çıxarılmışdı. 36 sot ərazidə yerləşən bu villa Mehdiyevin tikdirdiyi çoxsaylı müklərdən biri kimi göstərilir.

10. R.Mehdiyevin Göyçay, Şamaxı, Göygöl və digər rayonlarda çoxsaylı villalara sahib olduğu da iddia olunur.

Əlbəttə ki, bu, Ramiz Mehdiyevin böyük varidatının çox kiçik və ictimaiyyətə bəlli olan bir hissəsidir.

Əmlak müsadirəsi necə həyata keçirilir?

Tanınmış vəkil Əkrəm Həsənov Musavat.com-a bildirib ki, əmlak müsadirəsi istintaqın ən son mərhələsində mümkündür: "İstintaqa cəlb olunmuş şəxsin əməlinə asılı olaraq onun əmlakları müsadirə oluna bilər. Bunun üçün istintaq dövründə ilk növbədə həmin əmlaklar üzərinə həbs qoyulur. Məhkəmə hökm çıxardıqdan və hökm qanuni qüvvəyə mindikdən sonra əmlak müsadirə olunur. Əgər iş üzrə konkret zərərçəkmiş şəxslər varsa, onlar istintaq dövründə bu statusu almalıdırlar ki, məhkəmənin hazırlıq iclasında mülki iddia qaldıra bilsinlər.

Bu halda vurulmuş zərər Ramiz Mehdiyevdən alınaraq zərərçəkənlərə ödənilə bilər".

Əkrəm Həsənov bildirib ki, Ramiz Mehdiyevin qanunsuz yolla əldə etdiyi əmlaklar dövlət nəfinə deyil, əsl sahiblərinə qaytarılmalıdır".

"Ramiz Mehdiyevin ailə üzvləri vəzifələrindən getməlidir"

Vəkil həmçinin bildirib ki, Ramiz Mehdiyevin oğlu Timur Mehdiyev hazırda Fövqəladə Hallar Nazirliyində yüksək vəzifə tutur və etik baxımdan bu postu tərk etməlidir: "Timur Mehdiyevin atası kifayət qədər ağır ittihamlarla üz-üzədir. O, vəzifədə qalmaqla dövlətə mə-nəvi zərbə vurur. Belə hallarda ailə üzvləri könüllü şəkildə vəzifələrindən getməlidir".

Əkrəm Həsənov onu da istisna etmir ki, Ramiz Mehdiyevin kürəkəni, keçmiş deputat İlham Əliyev də istintaqa cəlb oluna bilər. Onun sözlərinə görə, illərdir məhkəmələrdə və icra strukturlarında Ramiz Mehdiyevin kadrları qalmaqdadır və bu kadrlar onun xeyrinə qərarlar qəbul ediblər: "Bu işlərə yenidən baxılmalı, hətta qanun qüvvəyə minmiş məhkəmə qərarlarının yenidən araşdırılması üçün Ali Məhkəmənin Plenumu mexanizmdən istifadə etməlidir. Ramiz Mehdiyevlə bağlı istintaq çoxşaxəli olacaq və onun əmlaklarının müsadirəsi tamamilə mümkündür".

■ **E.MƏMMƏDƏLİYEV, Musavat.com**

Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sənədinin paraflanması və razılaşmaların icrası istiqamətində hərəkətilik erməni lobbisinin və diasporunun yenidən hərəkətə keçməsinə səbəb olub. Amerika Erməni Assambleyası bəyanatla çıxış edib.

"Yeni Müsavat"ın məlumatına görə, bəyanatda deyilir ki, "Prezident Trampın avqustun 8-də Ağ Evdə Ermənistan və Azərbaycan liderləri ilə görüşü və iki ölkə arasında çərçivə sülh sazişinin imzalanması zamanı Ağ Ev lideri Azərbaycan Prezidenti ilə girovların azad edilməsi məsələsini müzakirə edəcəyini vəd edib. Tramp Ermənistanın baş naziri ilə söhbətində Bakının erməni girovlarını saxlaması faktını xatırladı. "Yeni siz dediniz ki, 23 xristianın azadlığa buraxıldığını görmək istərdinizmi? 23 var, hə? Çünki mən ondan bunu etməyi xahiş edəcəm. Düşünürəm ki, o, mənim üçün də edəcək".

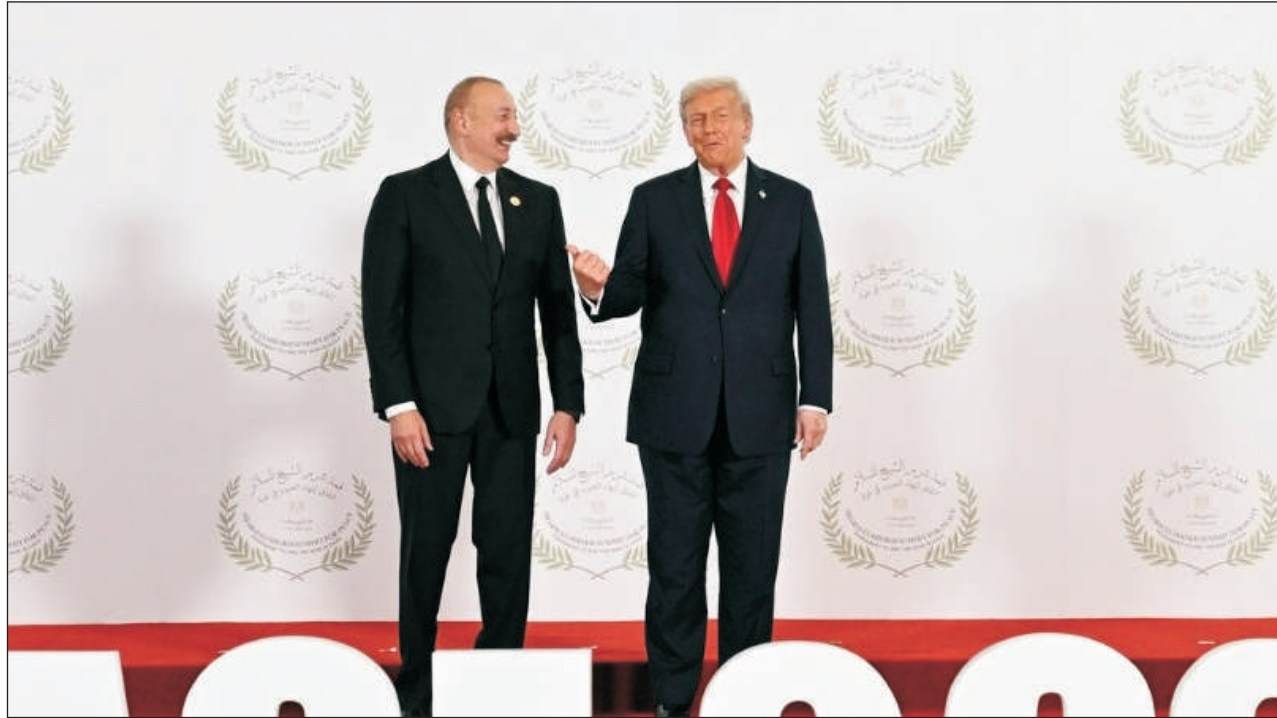
Ermənistan Assambleyasının həmsədrləri Oskar Tatosyan və Talin Yakubyan deyib: "Biz Prezident Trampı Bakıda saxlanılan erməni xristian girovlarının dərhal azad edilməsini təmin etməyə çağırırıq, o, Qəzzada HƏMAS tərəfindən saxlanılan girovları azad etməklə uğurla edə biləcəyini göstərdi".

Qeyd edək ki, Vaşinqton görüşü və BMT Baş Assambleyasında olduğu kimi, Qəzza ilə bağlı sammitdə də ABŞ lideri Azərbaycan Prezidentinə yüksək diqqət və etimadını nümayiş etdirdi. ABŞ Prezidenti Donald Tramp Yaxın Şərq Sülh Sammitində çıxış edərkən "Biz daha bir müharibəni həll etdik - Ermənistanla Azərbaycan arasında" deyə bildirdi. Sammitdə Prezident Donald Tramp Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin Vaşinqton görüşünə toxunaraq bildirdi: "Budur, mən bu yaxınlarda bu şəxs üçün müharibəni bitirdim. Azərbaycan, işimi bəyəndinizmi? Bəs Sizin həmkarınız haradadır? Budur, buradadır. Siz ikinci artıq yola gedirsiniz, elə deyilmi? Onlar 32 il müharibə etdilər, biz isə bir saata bu məsələni həll etdik, elədirmi? İndi onlar yola gedirlər, bu yaxşıdır, düşünürəm ki, bu əladır".

Sülh sazişinin imzalanma mərasimindən sonra bəyanatla çıxış edərkən ABŞ Prezidenti Donald Tramp Ağ Evdə Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh gündəliyinin irəli aparılması istiqamətində əldə olunmuş nailiyyətlərə toxunaraq bildirdi: "Burada Ermənistan və Azərbaycan var. Biz bu müharibəni bitirdik.

Əliyev-Tramp görüşü erməniləri hərəkətə keçirdi - xain ssenari

Bakı ilə İrəvan arasındakı sülh razılaşmasına qəsd üçün yeni plan işə salınıb - reaksiya

Mənim onlarla görüşüm Oval ofisdə baş tutdu. Onlar 32 il vuruşdular, ağlasığmaz bir rəqəmdir. Oval ofisdə bir-birinə əks tərəfdə əyləşmişdilər. Bir saatdan sonra işimiz bitəndə hər ikisi bir-birini qucaqlayırdı. İndi də onlar dostdurlar və çox gözəl anlaşırlar. Ona görə də hər ikinizə təşəkkür etmək istəyirəm. Bu, həqiqətən inanılmazdır. Çox sağ olun".

Qəzza sammitində ABŞ Prezidenti Donald Trampın Prezident İlham Əliyevlə dialoqu Ermənistanda da müzakirələrə səbəb olub. Tramp masa ətrafında söhbət zamanı Prezident İlham Əliyevə çox güclü liderdir, o, əla iş görür", - Tramp bildirib.

ABŞ Prezidenti əlavə edib: "Burada olduğunuz üçün hamınıza təşəkkür edirəm. Azərbaycan üçün mən münaqişəni həll etdim. Siz bir-birinizi başa düşürsünüz indi, düzdür? 32 il mübarizə oldu, amma biz bunu təxminən bir saata həll etdik, elə deyilmi? Onların indi yaxşı münasibəti var. O, çox güclü liderdir, əla iş görür".

Azərbaycan liderini tərifləyən Trampın Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan haqqında "İlham Əliyevin

həmyerlisi" ifadəsini işlətməsi erməni informasiya resurslarında xüsusilə tirajlanıb.

Publika.az-ın məlumatına görə, erməni jurnalist Aza Babayan yazıb ki, Tramp Əliyevdən "həmyerlisinin" harada olduğunu soruşur, çünki o, Paşinyanı tanıyır: "Tramp Əliyevi yaxşı tanıyır, Paşinyanı isə yox: nə üzünü, nə soyadını xatırlayır. Hətta sammitdə Paşinyan Trampa özünü tanıdaraq, Ermənistanın baş naziri olduğunu xatırlatmalı oldu. Trampın Paşinyanla bağlı xatırladığı cəmi bir şey var: "Bu oğlan Əliyevin həmyerlisidir". Nəticəni özünüz çıxarın".

Bəs erməni təşkilatının Trampa Əliyev arasında Misirdə görüşün baş tutduğu bir vaxtda bəyanatla çıxış etməsində məqsəd nədir?

Ermənişünas alim, Türkiyənin Erciyes Universitetinin professoru Qafar Çaxmaqlı "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Amerika Erməni Assambleyası (ANCA) bu ölkədəki ən güclü erməni quruluşudur və bəlli zaman içərisində bütün erməni diasporunun vahid mərkəzdən çıxış etməsinə və yerli dövlət orqanlarına təsir etmək imkanına sahib olub: "Düzdür, Paşinyan haki-

miyyətə gələndən sonra ANCA-nın rolu müəyyən dərəcədə azalıb. Amma bəlli erməni metodlandır, Ermənistan dövlətinin dilə getirə bilmədiklərini bu qurum vasitəsilə edirlər. Ermənistan dövlət olaraq Azərbaycanda mühakimə olunan canilər məsələsini gündəmə getirə bilmir, onların azad olunması məsələsində ehtiyatlı davranır, bilir ki, bu adamlar Azərbaycan ərazisində çoxsaylı cinayətlər törədiblər. Bu səbəbdən Trampa müraciəti məhz bir Amerika təşkilatının adı ilə edirlər".

Q.Çaxmaqlı qeyd etdi ki, ermənilərin münasib bir məqamı seçmələri də təsadüfi deyil: "Onlar Qəzzada İsrailə HƏMAS arasında əsir dəyişikliyi günlərində, həm Trampın, həm də dünyanın diqqətini bu məsələyə yönəltmək məqsədi güdür. Üstəlik "xristian" ifadəsini xüsusilə vurğulayırlar. Halbuki Qəzzadakı əsirlərin Qarabağ caniləri ilə heç bir eyniyyəti yoxdur. Bakıda mühakimə olunanlar Azərbaycan dövlətinə və xalqına qarşı cinayət törədiblər, təkzibolunmaz ittihamlar, dəlillər məhkəmə predmeti kimi sübut olunub. İnanmıram ki, hər hansı ölkənin ciddi rəhbəri, konkret halda Tramp bu məsələyə mü-

daxilə etsin. Belə olarsa, bu, Azərbaycanın daxili işlərinə müdaxilə kimi qiymətləndirilə bilər. Ona görə də bu, xahişlik məsələ deyil".

Ermənişünas alimin fikrincə, Erməni Milli Assambleyasının bu müraciəti göstərir ki, Azərbaycana qarşı belə əsassız hərəkətlər bundan sonra da ola- caq: "Ermənilər Qarabağa erməni əhalinin geri qaytarılması ilə bağlı da xarici ölkələrdə belə fəaliyyətlərə start veriblər. Sanki rəsmi Ermənistanın bundan xəbəri yoxdur, halbuki belə şeylər adətən bir mərkəzdən idarə olunur. Erməni diasporu və Ermənistan dövləti anti-Azərbaycan, anti-Türkiyə fəaliyyətlərini bundan sonra da birgə aparacaq. Çünki erməni düşüncə sistemi və bizə yaxşı məlum olan irqçi ideologiyadan nə ölkə içində, nə də kənarda imtina olunmayıb".

Siyasi şərhçi Məhəmməd Əsədullazadə isə qeyd etdi ki, Amerika Erməni Assambleyası daima Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin bağlanmasına qarşı mövqe ortaya qoyub: "8 avqustda da çalışdılar ki, paraflanma baş tutmasın. Xristian dini adından istifadə edil-

məsi Trampın dini dəyərlərə üstünlük verməsindən istifadə cəhdi idi. Göründüyü kimi, Donald Tramp buna getmədi. Hazırda da Erməni Assambleyası çalışır ki, prosesi pozsun. Misirdə keçirilən sülh sammitində prezident İlham Əliyevlə Donald Trampın görüşü oldu.

Amma ermənilər məqsədlərinə çatma bilmədilər. Bəyanat verirlər. Lakin artıq Ağ Ev də bilir ki, Amerika Erməni Assambleyasının hazırkı mövqeyi ABŞ-nin Cənubi Qafqaz siyasətinə ziddir. Co Bayden administrasiyasından fərqli olaraq, indiki administrasiya ABŞ-nin geosiyasi maraqlarına daha üstün tutur. Donald Trampa cənab prezident İlham Əliyevin yüksək səviyyədə əlaqələrinə kölgə salmaq və prosesi pozmaq niyyəti daşıyır. Azərbaycan separatçı cinayətkarları azad etməyəcək. Bunu yaxşı bilirlər. Məhz Erməni Assambleyası Trampı məcbur etməyə çalışır ki, separatçıların azadlığını tələb etsin, Azərbaycan onları sərbəst buraxsın". **M.Əsədullazadənin fikrincə, ermənilər "Azərbaycan Trampı eşitmədi" iddiası ilə yeni kampaniyaya başlamaq istəyində olublar:** "Bununla da Trampın Azərbaycana qarşı mənfi mövqeyinin formalaşmasına nail olacaqlarını düşündürlər. Bu, erməni diasporunun növbəti hiyləsidir. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan seçkiqabağı separatçıları istəmir. Erməni diasporu da onların Ermənistana verilməsi və seçkidə Paşinyana qarşı müxalifət formalaşmasına çalışır. Bu isə Rusiyanın maraqlarına xidmət edir. Bu da erməni diasporu ilə Rusiyanın eyni işbirliyinin sübutudur. Azərbaycan separatçıları verə bilməz. Onlar cinayətkardır. Bunu Donald Tramp da bilir. ABŞ lideri erməni diasporunun planını bildiyi üçün buna getməyəcək".

□ **E.PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Rusiya xarici işlər nazirinin müavini Mixail Qaluzin bildirib ki, "Rusiya Azərbaycan və Ermənistanın sülh sazişi imzalaması üçün öz ərazisini təqdim etmək təklifini qüvvədə saxlayır". Qaluzinin sözlərinə görə, Moskva Bakı və İrəvan arasında münasibətlərin normallaşmasına xüsusi əhəmiyyət verir. "Rusiya İrəvan və Bakı arasında nizamlanma prosesində böyük və təsirli rol oynayıb" deyən nazir müavini tərəflərə qalan fikir ayrılıqlarının aradan qaldırılmasında bütün zəruri dəstəyi göstərməyə hazır olduqlarını vurğulayıb.

Uzun müddət idi Rusiya Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi və xüsusən də sülh müqaviləsinin harada imzalanması mövzunu gündəmə gətirmirdi. İndi nazir müavini Qaluzinin verdiyi açıqlama Moskvanın yenidən hərəkətə keçdiyi sayıla bilər. Rusiyanın bu təklifi Azərbaycan və Ermənistan tərəfindən qəbul ediləcək?

Milli Məclisin deputatı Aydın Hüseynov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh danışıqları uzun müddətdir vasitəçisi aparılır və vasitəçisiz danışıqların daha effektiv olduğu məlumdur: "Ona görə də vasitəçiyə ehtiyac yoxdur. Azərbaycanla Ermənistan prosesi öz aralarında daha uğurla aparılır. Ona görə də xeyli məsafə qət olunub. Məhz vasitəçinin olmadığı prosesin nəticəsi olaraq sülh sazişi layihəsi hazırlandı və razılaşdırıldı. 8 avqustda Vaşinqtonda isə sülh sazişi layihəsi paraflandı. Azərbaycanın sülh müqaviləsinin imzalanması üçün şərti qüvvədə qalır. Ermənistan Konstitusiyasındakı Azərbaycana qarşı ərazi iddiası çıxarılmalıdır. Ermənistan baş naziri bu addımı

atacaqları vədini verib. Kənar qüvvələr yaxşı olar ki, bundan sonra Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişinin imzalanması məsələsinə müdaxilə etməsinlər. Sülhə töhfə vermək istəyirlərsə, prosesi müdaxilə etməsinlər, kənar da dayansınlar. Sülh müqaviləsinin imzalanması bütün regionun faydasına olacaq. Müqavilənin hansı məkanda, harada imzalanması qərarı da Azərbaycanla Ermənistanın öz aralarında razılaşdıracağı məsələdir. Əsas məsələ sülh müqaviləsinin imzalanmasıdır. Harada imzalanması əsas məsələ deyil".

Politoloq Elxan Şahinoğlu bildirdi ki, Mixail Qaluzinin açıqlaması Kremlin Azərbaycan və Ermənistan liderlərinin sülh müqaviləsinə məhz Moskvada imzalanması uğrunda mübarizəyə başladığını əlamətidir: "Açıqlama bundan xəbər verir. Rusiyalı diplomat bu sözləri Ermənistanın Müstəqillik Günü münasibətilə keçirilən qəbulda deyib. Qaluzinin "aydındır ki, planlarımızı praktiki olaraq həyata keçirmək üçün hələ də mühüm işlər görülməlidir" cümləsi də maraqlıdır. Birincisi, Qaluzinin iddia etdiyi kimi, İrəvanla Bakı arasında xüsusi fikir ayrılığı

Rusiya yenə vasitəçilik etmək istəyir

Sülh sazişinin Moskvada imzalanması təklifi yeniləndi

qalmayıb və buna görə tərəflərin Moskvanın vasitəçiliyinə ehtiyacı yoxdur. Sülh sazişinin imzalanması üçün Erme-

nistan Konstitusiyası dəyişdirilməlidir. Ermənistanın baş naziri Nikol Paşinyan gələn ilin iyun ayında parlament seç-

kilərindən sonra yeni konstitusiyaya qəbul edəcəklərinin anonsunu verib. Ermənistan yeni konstitusiyada Azərbay-

cana ərazi iddiasını ehtiva edən bəndi çıxardıqdan sonra iki ölkə arasında sülh sazişinin imzalanması üçün maneə qalmayacaq. Bu səbəbdən Qaluzinin açıqlamasından fərqli olaraq "mühüm işlərə" ehtiyac yoxdur. Mühüm işlər buna qədər görülüb. İkincisi, Azərbaycan və Ermənistan liderləri sülh sazişinin mətnini avqustun 8-də ABŞ Prezidenti Donald Trampın iştirakı ilə Ağ Evdə paraflayıblar. Ukrayna müharibəsinə görə ABŞ ilə Rusiya arasında dərin fikir ayrılığı var. Azərbaycan hakimiyyəti və cəmiyyəti də Rusiyanın Ukraynaya qarşı işğalçı müharibəsini qəbul etmir. Bundan başqa, Azərbaycan və Ermənistan Rusiyanın Cənubi Qafqazdakı təsir imkanlarının azaldılmasında maraqlıdır. Təkcə bu iki amili nəzərə alaraq Azərbaycanla Ermənistan arasında yekun sülh sazişinin imzalanması üçün Rusiya paytaxtının seçilməsi ehtimalı azdır".

Politoloq hesab edir ki, sülh sazişinin imzalanması üçün yenidən okeanın o tayına səfərə ehtiyac olmasa da, sənd müxtəlif məkanlarda, iki ölkənin sərhədində, Tiflisdə, Ankarada və ya Astanada imzalana bilər.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Ordusunun arsenalında daha bir NATO ölkəsinin silahları...

Azərbaycanla bağlı 33 illik qadağa nə üçün götürüldü?

Böyük Britaniya Azərbaycana və Ermənistanla qarşı 1992-ci ildən qüvvədə olan silah embarqosunu götürüb. Bu barədə yayılan rəsmi məlumatda iki ölkə arasında davam edən sülh prosesi, o sırada avqustun 8-də Vaşinqtonda imzalanan sənəd əsas kimi göstərilir.

Məlumatda həmçinin ümid ifadə edilir ki, qərar təhlükəsizlik və müdafiə sahəsində tərəfdaşlığın inkişafına imkan verəcək və hər iki ölkənin suverenliyini və ərazi bütövlüyünü, o cümlədən ənənəvi və hibrid təhdidlərə qarşı mübarizəni dəstəkləyəcək.

Silah embarqosunun götürülməsində Britaniyanın başqa hansı niyyətləri rol oynadı? Bakı bu NATO ölkəsindən hansı silahlar və ya sistemlər sifariş verə bilər?

Yada salmaq ki, bu ilin martında Böyük Britaniyanın Bakıdakı səfirliyinə ilk dəfə hərbi attaçə təyin edilib.

Böyük Britaniyanın Azərbaycan və Ermənistanla qarşı silah embarqosunu tamamilə ləğv etdiyi açıqlayan Birləşmiş Krallığın Avropa, Şimali Amerika və dənizsəfir ərazilər üzrə dövlət naziri Stiven Dauti isə bu ilin avqust ayında Azərbaycana səfər edərək Prezident İlham Əliyevlə görüşüb.

Politoloq Elxan Şahinoğlunun sözlərinə görə, Böyük Britaniya Azərbaycanın strateji tərəfdaşı olmaqla yanaşı, Ermənistanla da yaxşı münasibətləri var, ona görə də bu ölkəyə qarşı da silah embarqosunu ləğv etməyə qərar verib: "Qərb ölkələrinin uzun illər Azərbaycan və Ermənistanla silah satışı qadağası olub. Qərb ölkələri, o cümlədən Britaniya ümid edirdi ki, danışıqlar nəticəsində Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh əldə ediləcək. Ancaq Azərbaycan münasqi-

şənin həlli ilə məşğul olan Minsk Qrupunun fəaliyyətindən narazı idi. Azərbaycanın sülh üçün əsas şərti olan ərazi bütövlüyü təmin edilmirdi. Ermənistan işğal etdiyi əraziləri geri qaytarmaq istəmirdi. Bu səbəbdən Azərbaycan öz ordusunu gücləndirdi və tərəfdaş dövlətlərdən aldığı silah və hərbi texnika, həmçinin özünü istehsal etdiyi silahlar vasitəsilə 2020-ci ildə İkinci Qarabağ müharibəsində qələbə qazanaraq ərazi bütövlüyünü təmin etdi. Bundan sonra Azərbaycanla qarşı silah

embarqosunun tətbiqinin mənası qalmadı. Ermənistan Fransa, Rusiya və Hindistandan, Azərbaycan isə Türkiyə və İsraildən silah və hərbi texnika alırdı. Azərbaycan və Ermənistan müharibədən sonra da hərbi texnika alışına milyardlarla dollar pul xərcləyirdi. Bu səbəbdən Avropa ölkələrinin hərbi texnika istehsal edən müəssisələrinə qazanc əldə etmək məqsədilə Azərbaycanla və Ermənistanla silah satmaq icazəsi verildi. Böyük Britaniya bu prosesdə geri qalmaq istəmirdi".

Ekspert qeyd edir ki, Böyük Britaniyanın Azərbaycana və Ermənistan hərbi texnika satışının başqa səbəbi də var: "Böyük Britaniya Azərbaycanın və Ermənistanın Rusiyadan hərbi texnika almasını istəmir. Çünki bu halda Azərbaycanın və Ermənistanın Rusiyadan asılılığı arta bilər. Digər tərəfdən, Qərb ölkələrinin, o cümlədən Böyük Britaniyanın hərbi texnikası Azərbaycana və Ermənistanla Rusiyanın mümkün təhdidindən qorunmağa imkan verəcək. Ukraynanın Rusiyanın ona qarşı işğalçı müharibəyə başlamadan əvvəl müxtəlif çeşidli Qərb istehsalı olan hərbi texnikası və raket sistemləri olsaydı, Kreml qonşu ölkəyə qarşı müharibəyə başlamaya risk etməzdi".

Politoloq dedi ki, Azərbaycanın gələcəkdə Böyük Britaniyanın müasir silahlarını alacağı gözlənilir: "Yəqin ki, Azərbaycan Ordusunun silah arsenalında NATO üzvü olan Böyük Britaniyanın silahları da gələcəkdə yer alacaq. Hansı silahların alınacağını isə bu gün dəqiq söyləmək çətindir. Azərbaycan ən keyfiyyətli silahlarla və hərbi texnikaya üstünlük verə bilər. Bu elə silahlar olmalıdır ki, döyüşdə özünü keyfiyyətli göstərsin və həmin hərbi texnikanın hissələri daima Azərbaycana gətirilsin. Ermənistanın indiki vəziyyətdə bahalı Britaniya silahlarını almağa gücünün çatacağı ehtimalı yüksək deyil".

Hərbi ekspert Səxavət Məmməd isə Mediane.az-a deyib ki, Birinci Qarabağ müharibəsinə görə bir çox ölkə Azərbaycana və Ermənistanla silah embarqoları tətbiq etmişdi, amma bəzi ölkələr bu embarqolara əhəmiyyət vermirdi: "Avropa ölkələri, məsələn, Çexiya şirkətləri Azərbaycana silah satırdı. Böyük Britaniyadan silah alınması məsələsinə gəlincə, silahlar ordunun ehtiyacına görə alınır. Hər halda, Azərbaycan tərəfi araşdırma apararaq, orduda ilk növbədə nələrə ehtiyac olduğunu hesablayacaq... Hazırda Azərbaycan hava hücumundan müdafiə sistemlərini daha da təkmilləşdirmək xəttini tutub. Ona görə birinci ağıla gələn hava hücumundan müdafiə sistemləridir. Daha sonra müxtəlif artilleriya qurğuları, habubsalar, radioelektron mübarizə vasitələri, radarlar, mermilər - bunların hamısı mümkün variantlardır. Bundan əlavə, Azərbaycanın hərbi donanması da yeniləmək niyyətində olduğu görünür. Azərbaycanın bir neçə ölkənin, o cümlədən Pakistanın hərbi donanma komandanları ilə keçirdiyi görüşlər onu düşündürməyə əsas verir ki, ölkəmiz hərbi donanmanı yeniləmək ezmindədir. Mümkün variantdır ki, Böyük Britaniyanın rəsmi qurumları və ya ayrı-ayrı şirkətləri ilə bu istiqamətdə razılıqlar əldə edilsin".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevlə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin arasında keçirilən görüşə dünya mediası xüsusi həssaslıqla yanaşır. Lakin bu görüşün əhəmiyyətini vurğulayanlarla yanaşı, onun mahiyyətini başqa yərə yozanlar, qaralayanlar da var.

ham Əliyev hər zaman Azərbaycanın xarici siyasətini bir xətt üzrə aparıb: milli maraqlar, balanslı münasibətlər və müstəqil qərarlar. Bu, Azərbaycanın həm Qərblə, həm də Şərqlə dialoq qura bilməsinin əsas səbəbidir. Bu siyasətin uğuru ondadır ki, Azərbaycan heç kimin maraqlarının alətinə çevrilir,

onda sülh, sabitlik, dialoq və əməkdaşlıq mərkəzinə çevrilib", - deyə ekspert bildirib. **B.Quliyev qeyd edib ki, nə Putin boyun dəyməyib, nə də Əliyev dikte etməyib, sadəcə, hər iki lider dövlət maraqlarının kəsişdiyi nöqtədə rasional dialoq qurub:** "Bu, İlham Əliyevin diplomatiyasının mahiyyətidir

təyən bir çox dövlətlər özləri üçün nəticə çıxardı. Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev dəfələrlə deyib ki, bizə heç kim təzyiq edə bilməz, biz müstəqil siyasət aparırıq. Dövlətimizin siyasəti kifayət qədər şəffafdır. Müəyyən şəxslər son hadisələrlə bağlı təhqiqata cəlb olunub. Buna görə də heç kim Azərbaycanı ittiham edə bil-

Samvel Karapetyan

Rusiya Paşinyana əvəz tapıb? - Ermənistanda seçki intriqası qızışır

Baş nazirliyə köhnə baş naziri gətirmək planı

Növbəti və ya erkən parlament seçkiləri Ermənistan üçün şübhəsiz ki, tələyüklü olacaq, əvvəlki-lərin heç birinə bənzəməyəcək. Çünki erməni cəmiyyəti, nəhayət, hərblə sülh arasında yekun seçimini məhz həmin seçkilər zamanı etməlidir. Ermənistan adlı qondarma dövlətin, ümumən cəmiyyətin ölüm-qalım məsələsi mübaliğəsiz, məhz bu seçimdən asılı olacaq.

Bu arada "Hraparak" qəzeti yazıb ki, hazırda İrəvanda həbsdə yatan erməniəsilli rusiyalı iş adamı və milyarder Samvel Karapetyanın təsis etdiyi "Bizim Yol" Hərəkatının baş nazirliyə namizədi keçmiş hökumət başçısı Karen Karapetyan ola bilər.

Nəşrə görə, Nikol Paşinyan hökuməti bu səbəbə "Bizim Yol"u sıradan çıxarmaq üçün bütün imkanlarını səfərbər edib. İddiaya görə, hakim "Vətəndaş müqaviləsi" Partiyası və onun təbliğatçıları hərəkatın bütün hərəkatlarını 24/7 rejimdə izləyir, fəal şəkildə şərh və tənqid edir.

"Əldə etdiyimiz məlumata görə, hakim partiyanın yuxarı eşelonu keçmiş baş nazir Karen Karapetyanın baş nazirliyə namizəd kimi "Bizim Yol"un siyahısına başçılıq edəcəyi barədə informasiya əldə etdikdən sonra onun barəsində cinayət işinin başlanması məsələsini müzakirə edir", - məlumatda vurğulanır.

Xatırladaq ki, oliqarx-milyarder Samvel Karapetyan iyunun 18-də hakimiyyətin ələ keçirilməsinə açıq çağırış ittihamı ilə həbs edilib. O, Rusiyaya yaxınlığı ilə seçilir.

Bəs Serj Sərkisyanın prezidentliyi dövründə baş nazir postu tutmuş Xankəndi doğumlu Karen Karapetyan həqiqətənmi Nikol Paşinyana əsas alternativ ola bilər? Rusiya gerçəkəndəmi ona "stavka" edə bilər?

Politoloq Oqtay Qasimov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ermənistanda hazırda seçki hazırlığı prosesinə start verilib, hər kəs artıq öz potensialını ortaya qoymaq və hakimiyyətə gəlmək üçün yollar arayır: "Nikol Paşinyan və onun partiyası hakimiyyətlərini qoruyub saxlamaq, müxalifət isə hakimiyyətə gəlmək üçün mübarizə aparır. Müxalifət qüvvələri əslində monolit deyillər. Ermənistanda daxili siyasi qüvvələr həm də xarici qüvvələrdən asılıdır. Qərbin stavka elədiyi qüvvə Nikol Paşinyan hakimiyyətidir. Rusiya isə Paşinyanı hakimiyyətdən uzaqlaşdırmaq istəyir və bunun üçün Ermənistan daxilində Rusiyaya yaxın qüvvələri hərə-kətə keçirməyə, birləşdirib vahid qüvvə halına gətirməyə çalışır. İndiyə qədər Rusiya bir neçə dəfə Paşinyanı devirməyə çalışıb. Məhz bunun üçün oliqarxlar ortaya atılmışdı. Milyarder Ruben Vardanyan variantı uğursuz oldu. Bunun ardınca milyarder Samvel Karapetyan variantı irəli sürüldü. Lakin bu da uğurlu alınmadı. O baxımdan Rusiyanın qarşıdakı seçkidə stavka edə biləcəyi və Ermənistan cəmiyyətində də müəyyən müsbət rəğbət bəslənən siyasətçilərdən biri Karen Karapetyandır. Bu şəxs Serj Sərkisyan hakimiyyətinin son dövrlərində Ermənistanın baş naziri vəzifəsində işləyib".

Politoloq qeyd etdi ki, Karen Karapetyan erməni siyasi palitrasında siyasi fiqurdan daha çox texokrat kimliyi ilə tanınır: "Ona görə də Karen Karapetyanın üzərində dayanılması təsadüfi deyil. Bu şəxs üzərindən Paşinyan hakimiyyətinə müəyyən təzyiqlər edilə və hakimiyyət üçün problemlər yaradıla bilər. Karen Karapetyanın ətrafında əgər Robert Köçəryan və Serj Sərkisyan komandalarını da toplaya bilsələr, o, müəyyən bir elektoratla parlamentdə əhəmiyyətli səs ala bilər. Onun liderliyində müxalifətin hakimiyyətə gələ biləcəyi ehtimalının isə yüksək olmadığını düşünürəm. Amma Paşinyan üçün kifayət qədər başağrısı yarada biləcək fiqurdur".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Əliyev-Putin görüşü Qərb mediasının hədəfində

Azərbaycan heç kimin maraqlarının alətinə çevrilir; müəyyən dövlətlər Azərbaycan nefti ilə rəqabət şəraitində mənfi rəy yaratmağa çalışırlar

"Neft Putini Əliyevə boyun əyməyə məcbur etdi". Bu iddia ilə siyasi elmlər namizədi, Mərkəzi və Şərqi Avropa üzrə ekspert, bir sıra media orqanlarında köşə yazarı olan İvan Preobrajenski Almaniyanın "Deutsche Welle" (DW) saytında çıxış edib.

Preobrajenski yazısında bildirir ki, "sonuncu dəfə Putin Azərbaycanda ötən il olub və Əliyevlə neft-qazın sanksiyalardan gizli ixracı barədə danışıqlar aparıb. "DW"-nin bu məqaləsindən görünür ki, Qərb mediası Putinin bu dəfə də Əliyevə yaxınlaşmasını Rusiya neft və qazının sanksiyalardan kənar ixracı üzrə əməkdaşlıq istəyi ilə bağlayır. Bu adam elə qələmə verib ki, guya Azərbaycan Rusiyanın sanksiyalardan yayınmasına kömək edir. Halbuki bunun absurd olduğunu onun özü də bilir.

"Səs" qəzetinin baş redaktoru, siyasi ekspert Bəhruz Quliyev "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, "Deutsche Welle" kimi Qərb mediasının bəzi daireləri uzun illərdir ki, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərini dəyərləndirərkən reallığı bilərəkdən təhrif etməyə, faktları siyasi məqsədlərə uyğun şəkildə yozmağa vər-diş ediblər. O vurğuladı ki, İvan Preobrajenskinin "Neft Putini Əliyevə boyun əyməyə məcbur etdi" başlıqlı yazısı da bu tendensiyanın nüvbəti nümunəsidir: "Halbuki bu gün Putin Əliyevə boyun əymir. Sadəcə, ortada milli maraqlara əsaslanan, qarşılıqlı hörmət və real siyasət prinsiplərinə söykənən münasibətlər var. Prezident İl-

öz maraqlarını diqtə edə bilir. Azərbaycanın enerji siyasəti də şəffaf və beynəlxalq hüquqa əsaslanır. Bakı neft və qaz tədarükünü heç vaxt "sanksiyalardan yayınma" vasitəsinə çevirməyib. Əksinə, Azərbaycan Avropanın enerji təhlükəsizliyinə real töhfə verən, etibarlı tərəfdaş rolunda çıxış edib. Qərb mediasının bu cür yazılarla məqsədi aydındır ki, Azərbaycanın müstəqil siyasət xəttini "şübhə altına almaq", onu hansısa global oyunların tərkib hissəsi kimi göstərmək. Amma illərin təcrübəsi göstərir ki, bu cəhdlər hər dəfə iflasa uğrayır, çünki faktlar, reallıq və nəticələr İlham Əliyevin diplomatiyasının uğurunu təsdiqləyir. Prezident Əliyevin siyasəti nə Moskvanın kölgəsində qalmaq, nə də Qərbin diktəsi ilə hərəkət etməkdir. Hesab edirik ki, bu siyasət tam müstəqil, milli maraqlara söykənən bir xətdir. Bu, bugünkü beynəlxalq siyasətdə nadir nümunədir və məhz buna görə Azərbaycan regi-

- ucuz populizm, təzyiqlərə boyun əyməmək, sadəcə, milli maraqları üstün tutmaq", - deyə o əlavə edib.

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı qeyd edib ki, Azərbaycan-Rusiya münasibətlərindən öz məqsədləri üçün istifadə etmək istəyən qüvvələr var. Onun sözlərinə görə, bəzi qüvvələr Azərbaycan-Rusiya münasibətlərinin normal olmasının tərəfdarı olsa da, müəyyən qüvvələr də var ki, gərginlikdən səmərə əldə etməyə çalışırlar: "Azərbaycanın daxilində də müəyyən qüvvələr var ki, iki ölkə arasındakı münasibətlərə qərəzli yanaşırlar. Azərbaycan istənilən dövlətlə münasibətlərini dövlət maraqlarına uyğun olaraq qurur. Rusiya Azərbaycanda təsir imkanlarını artırmağa çalışa bilər, amma Azərbaycan son bir il ərzində bütün təzyiqlərə, təhdidlərə tab gətirdi və müstəqil siyasət apardığını göstərdi. Bu müddət ərzində həm Azərbaycanla münasibət qurmağa çalışan, həm də ölkəmizə qarşı müəyyən təzyiq göstərmək is-

məz. Hakimiyyət strukturlarında qeyri-qanuni əməl törətməmiş şəxslərə qarşı hüquq müstəvisində tədbirlər görülür. Ramiz Mehdiyevin cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması, haqqında 4 ay müddətinə ev dustaqlığı qətimkan tədbirinin seçilməsi də bu prosesin tərkib hissəsidir. Azərbaycana qarşı qarayaxma kampaniyası aparmağa çalışanlar məqsədlərinə nail ola bilməyəcəklər. Azərbaycan nefti dünyanın ən qiymətli neftidir. Ölkəmizin iqtisadi maraqları təmin olunur. Əsassız iddia ortaya atırlar Azərbaycanın nüfuzunu aşağı salmağa çalışırlar. Bəlkə də müəyyən dövlətlər Azərbaycan nefti ilə rəqabət şəraitində mənfi rəy yaratmağa çalışırlar. Azərbaycanın mövqeyi isə hər məsələdə aydındır. İstənilən məsələ ilə bağlı təhqiqat aparır və nəticələri dünyaya çatdırır. Hesab edirik ki, mənfi rəy formalaşdırılmasına cəhdlər Azərbaycanın mövqeyinə ciddi təsir göstərməyəcək".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

Maili yolun adamları

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Bakı metrosunda qatar növbəti dəfə tuneldə qalıb, qrafik alt-üst olub, tıxac, basabas... Hər gün şəhərimizin sakinləri və nəğməli qonaqları bu xəbərlərlə yaşayır. İdarənin izahatı isə anekdotdur. Deyir, “Nizami” metrosu ilə “İnşaatçılar” arasında yol mailidir, görək gözləyək bir qatar stansiyanı tərk edəsin, o biri girsin. Həmçinin camaat qapını tutub saxlayırmış.

Az qalıb, deyəcəklər, metronun problemləri yerin altında olmağına görədir - maşinistlər qabağı yaxşı görmür. Əgər metronu üstə çıxartsaq, hər şey düzələcək.

Zarafat eləmirəm. Keçən ay gedışhaqqı 10 qəpik də qaldırılarda bunu “xalqa daha yaxşı xidmət-zad”la əsaslandırarmışdılar mı? Əsaslandırmışdılar. Ancaq, üzr istəyirəm, bu “mıslar”ın nəticəsi niyə olmadı? Çünki qiymət az qalxdı! Bəli. 10 qəpiklik artımın basabasa təsiri elə 10 qəpiklik olmalıdır. Əgər gedışhaqqı 10 manat qalxsa, hamı məcbur olub taksiyə minər, metroda basabas azalar. Ümidvaram əlaqədar məmurlar bu fısıqırıq elmi təklifimi oxuyacaqdır.

Ucuz ətin şorbası olmur. Ramiz müəllimin dövlətə xəyanətini niyə ancaq 87 yaşında aşkara çıxara bildik? Çünki ustalılıqla maskalanmışdı. Yalnız 8 milyona villa satmağı ortaya çıxanda xalq oyandı.

Sözgeşi, Ramiz Mehdiyev dövlət çevrilişində suçlanırsa, görəsən, o bu əməli təklildə həyata keçirəcəkdimi? Niyə onun əlatıları haqda uca millətə məlumat verilmir? Nigarançılıqla gözləyirik. Təcrübəyə əsasən, osminoqun barmaqlarının çox olduğu güman edilir. Onu ev dustağı kimi saxlayırlar, həmin evdən dövlət çevrilişi etmək imkanları qalır mı, bu da düşündürücü məsələdir. Hər ehtimala qarşı evin işıq və qazını kəsmək məsləhətdir. Metro idarəməz demişkən, çox maili adamdır, təhlükəsi hər yerdə qalır. Bəlkə bu dəqiqə evdən “İnşaatçılar”a lağım atır.

Ramiz müəllim epoxamızın ən məşhur quyu qazanlarından idi və onun bu maili quyularında neçə nəsillər it-bata düşmüşdü. İndi o öz qazdığı quyuya düşüb. Maraqlı dövrdə yaşayırdı. Şairin dediyi “gözəl günlər görəcəyiz, cocuqlar, motorları maviiliklərə sürəcəyiz” epoxasına tam girmişik. O şəirdə “Hani şimdi bizim soframıza Haftada bir et gelir Ve Çocuklarımız işten eve Sapsarı iskelet gelir” misraları da var idi, ümid edək, Ramiz müəllimin dövlət çevrilişinin qarşısı alındığı kimi, əlaqədar orqanlar et çevrilişini də önleyəcəklər. Yoxsa dana-duna özünü qaldırıb qoyub dağın başına. Qoyunlar özünü elə aparır, sanki akademikdirlər.

Ümumiyyətlə, cəmiyyətimizdə ciddi davranış problemi var. Adamlar özünü aparmaqda çətinlik çəkir. Hamı istəyir ki, onu hökumət aparsın. Ya metro, ya motorla. Hətta müstəqil şəkildə ölə də bilmirik.

Bugünlərdə Fransada maraqlı bir dəfn prosesi keçirildi. Parisdə ünlü şəxsiyyətləri panteonda dəfn edirlər. Bizim Fəxri Xiyaban tipində yerdə. Keçən əsrdə Fransada ölüm cəzasını aradan qaldıran hüquqşünas, ədliyyə naziri Rober Badinter varmış, indi Makron qərar çıxarıb, həmin hüquqşünasın cəsədini gətirib orada basdırmalı idilər. Amma dövlət bunu edə bilmədi, hətta məcburən panteonda Badinterin paltarını və 3 kitabını tabutda “dəfn etdilər”. Səbəbi isə bu idi: Badinterin arvadı icazə verməyib! Deyib, ərim keçən il basdırıldığı Banye şəhər qəbiristanlığında qalacaq, mən də öləndə onun yanında dəfn edilməliyəm. Bizdə isə camaat titullu məzarlıqlarda basdırılmaq üçün ölür. Sözü hər mənasında. Hətta bəzi xalq artistləri “qəbirilər kateqoriya üzrə olmalıdır” kimi çirkin açıqlamalar verirlər.

Mövzu açılmışkən, artist Ənvər Həsənovun qəbrinin üstü götürülməyibmiş. Mədəniyyət Nazirliyi “biz yalnız Fəxri Xiyabanda dəfn edilənlərin məzarını düzəldirik” tipində tragikomik izahat gətirib. Əlbəttə, Gəray bəy sağ və iş başındadırsa, komsomol Cəlalın qəbrini kim düzəldəcək?

Amma vəsait tapmaq problem deyildi axı. Azca baş işlətsən, pul çoxdur. Elə o nazirliyin keçmiş başçıları, işçiləri arasında korrupsiyada ittiham edilən, həbsə düşən nə qədər adam var. Biri hətta Moskvada balıq alveri edir. Onların oğurladığının onda birini cəlb edəsək, artistlər nədir, hətta rejissorlar və ssenaristlərin də qəbrinin üstünü götürmək olar.

Qəzza sammitində Azərbaycan Prezidentinin iştirakı ölkəmizin “İbrahim sazişi”nə qoşulmaq məsələsini də gündəmə gətirib. Donald Tramp administrasiyası ABŞ-də hakimiyyətə gələndən bəri Bakı-Vaşinqton əlaqələri yüksəlişdədir və Azərbaycanın “İbrahim sazişləri”nə qoşulması barədə söhbətlər gedir.

“Yeni Müsavat”ın siyasət şöbəsi yazır ki, bu da təəccüblü deyil: Azərbaycan İsrailə, ərəb ölkələri, o cümlədən Qətər, BƏƏ, Səudiyyə Ərəbistanı ilə dostluq münasibətləri var. Nəticə etibarı ilə indi Azərbaycan həqiqətən global problemlərin, o cümlədən Yaxın Şərqdəki problemlərin həllində müstəqil oyunçu kimi iştirak edir. Qəzzada atəşkəs əldə edildikdən sonra bu sazişlə bağlı hərəkətlənmə qəçılmazdır. Artıq ölkələrin də seçim etməsində çətinliyi qalmır.

Bəlli ki, Azərbaycanın “İbrahim sazişi”nə qoşulması son vaxtlar beynəlxalq siyasi dairələrin və medianın marağındadır. ABŞ-nin 50-dən çox yəhudi rəvvini “İbrahim sazişləri”nin genişləndirilməsi və türk dövlətlərini (Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistan) ora daxil etməklə bağlı ABŞ Prezidenti Donald Tramp müraciət edib. Eyni zamanda artıq bir müddətdir Azərbaycanın “İbrahim sazişi” çərçivəsinə qoşulacağı müzakirə edilir.

“İbrahim razılaşmaları” 2020-ci ildə rəsmi olaraq təbiiq olunmağa başlamış ərəb dövlətləri və İsrail arasında barışıq ehtiva edən plandır. Planın iki əsas hissəsi var, birincisi, Fələstin münacişəsinin həlli və yeni Fələstin dövlətinin yaradılması, mövcud torpaqların BMT qərarlarından fərqli şəkildə, daha çox İsrailin xeyrinə bölüşdürülməsidir. İkinci hissəsi isə ərəb region ölkələri ilə İsrail arasında barışıq prosesidir. Sənədin adı da ona görə İbrahim seçilib ki, həzrət İbrahim (ə) ərəb və yəhudilərin əcdadı hesab olunur. İslam dininə görə, ərəblər Həzrət İbrahimin oğlu İsmailin, yəhudilər isə İshaqın soyundan gələnlərdir. Yeni İbrahim sazişi ərəb və yəhudiləri barışdırmağa hesablanıb.

İsrail mediasının yazdığına görə, rəsmi Bakının bu sazişə qoşulması Birləşmiş Ştatların Azərbaycan hökumətinə siyasi və iqtisadi dəstəyini artırır. Xüsusən də Trampın “907-ci düzəliş”i dayandırması Azərbaycanın bu razılaşmaya qoşulmasını daha da yaxınlaşdırır. Siyasi təhlilçilər hesab edir ki, “İbrahim sazişləri”nə qoşulmaq Azərbaycanla İsrail arasında da iqtisadi, enerji və hərbi sahədə əməkdaşlığı artıracaq. Görünür, Birləşmiş Ştatlar üçün bu saziş təkəcə müsəlman ölkələrlə İsrail arasında

Azərbaycanın “İbrahim sazişi”nə qoşulması an məsələsi

Qəzzada atəşkəs və Misirdə sülh sammitindən sonra bu layihənin reallaşması sürətlənə bilər; Bakı Trampın strateji projesinin içərisində - rəylər

əməkdaşlıq qurmaq üçün yox, həm də yeni iqtisadi dəhliz yaratmaq üçün vacibdir.

İndi aktuallaşan sual budur - Misirdə keçirilən sammitdən sonra Azərbaycanın “İbrahim sazişi”nə qoşulması prosesi sürətlənə bilər mi?

Professor Elxan Mirzəyev Azərbaycanın de-fakto “İbrahim sazişi”nə qoşulduğunu hesab edir. Bu razılaşmanın Yaxın Şərqin siyasi xəritəsi üçün unikal bir layihə kimi qiymətləndirən E.Mirzəyevin sözlərinə görə, Azərbaycanın iştirakına ABŞ və İsrail tərəfindən yüksək dəyər verilir: “Cənab Tramp Azərbaycanın möhtərəm prezidentinə olduqca yüksək qiymət verir və ona rəğbətini gizlətmir. Ona görə də ABŞ lideri özünün olduğu layihələrdə Azərbaycanı da görmək arzusundadır. Hərçənd sözügedən saziş yəhudi dövləti ilə ərəb dünyasının barışıqını ehtiva edir, amma sazişə qoşulanların siyahısı genişləndirilir. Həmçinin Ermənistanın da qoşulması gözlənilir. Azərbaycanın iştirakı isə xüsusən Tramp administrasiyası üçün əhəmiyyətlidir. Nəzərə alaq ki, Bakıda İsrail-Suriya, İsrail-Türkiyə danışıqları keçirilib”.

Professor Qəzza sammitindən sonra “İbrahim sazişi”nin reallaşması üçün əsl fürsət yarandığını düşünür. Trampın bu pro-

sesi sürətləndirəcəyini düşünən professor güman edir ki, bölgədə yeni dövr başlanır: “Artıq konfliktlər başa çatmalı, yeni dünya nizamı qurulmalıdır. Çünki beynəlxalq münasibətlər pozulub, konvensiyalar işləmir, insan hüquqları Qəzzada, Ukrayna-da ayaqlar altına atılıb. Trampın təşəbbüsləri ilə münacişə ocaqları söndürülür. Zənnimcə, Yaxın Şərq də “qan çanağı” olmaqdan əl çəkməli, əməkdaşlıq, inteqrasiya başlamalıdır. Düşünürəm ki, Trampın son missiyası Ukrayna cəbhəsində atəşkəsə nail olmaqdır. Bundan sonra dünyaya sabitlik gələ bilər. Azərbaycan da Ermənistanla sülh sənədini parafılayıb, yekun mərhələyə çox qalmayıb. Bu baxımdan, “İbrahim sazişi”nə qoşulmaq da uzaqda deyil. Bakı və İrəvan eyni razılaşmada təmsil oluna bilər”.

Politoloq Züriyyə Qarayeva Trampın nəhəng strateji projesi olan “İbrahim sazişi”nə qoşulmaq üçün hər hansı əngəl görmür. Onun fikrincə, Azərbaycan-ABŞ əlaqələrinin yüksəlişi Bakının bu layihədə iştirakını şərtləndirir: “Ölkəmizin belə bir geosiyasi proyektə qoşulması beynəlxalq əlaqələrimizi daha da möhkəmləndirəcək. Qəzzada baş verənlər, Türkiyə ilə İsrail gərginliyi bizim seçim etməyimizdə müəyyən çətinliklər yara-

dırdı. Burada İranın mövqeyini də nəzərdən qaçırmmaq olmaz. İstər-istəməz bəzi ittihamlar, tənqidlər səslənəcəkdə. Amma Qəzzaya sülh gəlir, güman edirəm ki, bir müddət sonra Türkiyə ilə İsrail əlaqələri də normallaşa bilər - hərgah bunu Netanyahu iqtidarı dövründə istisna edə bilməz. Bu da region ölkələrinin reaksiyalarını neytrallaşdıran faktıdır”.

Xatırladaq ki, mart ayında Amerika yəhudi icması da belə bir müraciət yaymış, “Azərbaycan, Qazaxıstan və Özbəkistanın “İbrahim sazişi”nə qoşulması məsələsi Trampın birinci prezidentliyi dövründə də gündəmdə idi. Hərçənd Bayden Administrasiyasının fərqli siyasəti fonunda İsrail hökumətinin Fələstin məsələsindəki radikal mövqeyi bu prosesi tormozladı. İndi Tramp “qaldığı yerdən” davam etmək niyyətindədir.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

Tacikistanın paytaxtı Düşənbədə keçirilən MDB sammiti çərçivəsində Azərbaycan və Rusiya prezidentləri - İlham Əliyevlə Vladimir Putin arasında baş tutan görüşün illərin ən mühüm siyasi hadisələrindən biri kimi qiymətləndirilməkdədir. Xüsusən də liderlərin görüşündə əsas məqamlardan biri Kreml başçısı Putinin AZAL təyyarəsinin vurulması ilə bağlı məsuliyyəti tanıması və günahkarların cəzalandırılacağını bəyan etməsi oldu.

Rusiyanın dövlət başçısı açıq şəkildə "hüquqi qiymət verilməsi" və "zərərçəkənlərə kompensasiya ödənilməsi" zərurətindən danışdı. Siyasi müşahidəçilərə görə, bu bəyanat təkcə bir faciənin etirafı deyil, həm də Rusiya-Azərbaycan münasibətlərində siyasi xəttin dəyişməsinin rəsmi signalı kimi qəbul edilir. Çünki illərdir Kreml iqtidarı daxilində müəyyən dairələr - həm siyasətçilər, həm də təbliğatçılar - Azərbaycanı və onun rəhbərliyini hədəfə alır, bəzən açıq nifrət ritorikası ilə çıxış edirdilər...

Bəs Azərbaycanın tarixi, suverenliyi, xalqı və lideri barədə təhqiramiz, nifrət dolu fikirləri ilə tanınan Dövlət Dumasının deputatı Nikolay Valuyev, Dövlət Dumasının Müstəqil Dövlətlər Birliyi (MDB) işləri üzrə komitəsinin üzvü Konstantin Zatulın, Dövlət Dumasının Ailə, analıq və uşaq hüquqları üzrə komitəsinin üzvü Vitali Milonov, Korrupsiya ilə mübarizə komitəsinin sədri Kirill Kabanov, teleaparıcı və Kremlin təbliğatının tanınmış simalarından olan Vladimir Solovyov, Rusiya İctimai Palatasının üzvü Vladimir Karasyov və digərləri nə qarşı necə, Rusiya hökuməti bundan sonra hansısa tədbir görəcəkmi?

Bu kontekstdə Zatulın və Solovyov kimi şəxslərin ritorikası Kremlin hazırkı siyasətinə ziddir. Ona görə də yəqin ki,

onlara artıq eyni səviyyədə efir, sponsorluq və siyasi dəstək verilməyəcək. Onlar müştəbəhliyi, yekəxana çıxışları ilə münasibətlərə daha da zərbə vururdu.

Azərbaycandan gözlənti nədir?

Professor Qabil Hüseynli "Yeni Müsavat"a bildirib ki, Rusiya ilə münasibətlərin normallaşması həm də qarşı tərəfin davranışlarından asılıdır. Onun sözlərinə görə, Kremlin "proqanda maşını" çirkin təbliğatını davam etdirərsə, əlaqələrə zərbə vuracaq: "Hər şey Rusiyanın özünü necə aparmasına bağlıdır. Mən bir müddət pauza gözləyirəm. Ən azından indi Rusiya mediası və Solovyov kimi aravuranlar səslərini kəsəcək. Onlar tapşırıqla, sifarişlə xidmət edən qüvvələrdir. Ona görə liderlərin görüşündən sonra bir "atəşkəs" gözləyirəm. Ümumiyyətlə, son baş verənlərdə Rusiyadan təhdidlər heç bir nəticə vermədi. Kreml də anlamalıdır ki, Azərbaycanla necə danışmaq lazımdır. Duma üzvləri də hədə ritorikasına son qoymalıdır".

Milli Cəbhə Partiyasının sədr müavini Ehtiram Mehdiyev isə o qənaətdədir ki, **anti-Azərbaycan qüvvələr nəticə çıxarmalıdır**: "Ancaq yanaşma dəyişməsə, Rusiya siyasətçilərinin postsovet ölkələrinə münasibəti olduğu kimi qalacaq. Bu gün imperiya zeh-

Anti-Azərbaycan qüvvələrin "qara günləri" başladı

Prezidentlərin görüşündən sonra Kremlin ölkəmizi aşağılayan təbliğatçıları susdurulacaqmı? - üç fərqli mövqe

Vladimir Solovyov

Konstantin Zatulın

Kirill Kabanov

niyyəti daşıyanlar, bu ölkələrə yuxarıdan aşağı baxanlar qəbul edə bilmirlər ki, Rusiya əvvəlki deyil, dünya da deyir. Artıq Türk dünyası yüksəlişdədir, Çin kimi güc mərkəzi yaranıb, Azərbaycanın beynəlxalq əlaqələri genişlənir, Türkiyə kimi müttəfiqimiz, Pakistan kimi dəstəyimiz var. Yeni Solovyov, yaxud Bakıya raket atmağa çağıran hansısa rus deputat dərk etməlidir ki, onların bu leksikonuna məhəl qoyan yoxdur. Rusiyanın özünə əvvəlki hörmət

qalmayıb. Bu da Ukrayna müharibəsinin nəticələrindən qaynaqlanır".

Hüquq müdafiəçisi Xəzər Teyyublu hesab edir ki, **Azərbaycan əleyhinə danışanlar münasibətlərə zərər vurmamaq üçün bu açıqlamalara son qoymalıdır**: "Zənnimcə, Rusiya hakimiyyəti artıq təlimat verib və onlar da özünü yığışdırıblar. Hətta bu ara qarışdıran şəxslər barəsində ölçü götürülməlidir. Çünki dövlətlər arasında gərgin mü-

nasibətlərin üstünə benzin töküblər. Eyni zamanda 2022-ci ildə imzalanmış Moskva deklarasiyasının müddəalarına zidd siyasət yürüdüldü, informasiya cəbhəsində razılaşdırılan məsələlər pozulub. Ona görə də həmin şəxslər cəzalanmalıdır. Bundan əlavə, dinləmələr keçirilməli, dəyirmi masa qurulmalı, rusiyalı və azərbaycanlı deputatlar, media təmsilçiləri bir araya gələrək müzakirələr aparmalıdır. Ancaq bu əməkdaşlıq formatı, diskussiya

və dialoq mühiti əlaqələri yumşalda bilər. Solovyov və başqaları Azərbaycana gəlib reallıqlarla tanış olmalı, Qarabağı görməlidirlər ki, səhv düşündüklərini bir daha anlasınlar. Məncə, kommunikasiya problemi mövcuddur. Yeni müzakirə masası qurularsa, qarşılıqlı səfərlər təşkil edilərək davamlı şəkildə QHT rəhbərləri, media kapitanları səviyyəsində görüşlər təşkil olunarsa, hibrid müharibəyə tamamilə son qoymaq mümkündür".

X.Teyyublunun fikrincə, Kiril Kabanov kimilər hələ də dayanmır və Düşənbə görüşünə qarşı təxribatları davam etdirir: "Belə görünür ki, Rusiyada bəzi dairələr Rusiya liderinin iradəsindən kənar fəaliyyətdədir və Azərbaycan əleyhinə göstərişlər alır, Bakı-Moskva əlaqələrinin yaxşılaşmasına zərər vurmağa çalışırlar. Bu qüvvələr təsbit edilərək ifşa olunmalıdır".

□ **Emil SALAMOĞLU, "Yeni Müsavat"**

"Özünə rəva bilmədiyini başqasına da rəva bilmə" öyüdü təkcə məişətdə yox, siyasətdə də keçərlidir. Fəqət, siyasətdə buna hələm-hələm önəm vermir, yeri gələndə həyasızcasına "yox, elə deyil, bütün müqayisələr qüsurludur, o məsələ ilə bu məsələ fərqlidir", - deyər bəhanələr gətirirlər.

Xəlil KAZIMLI

Buna dair yüzrlə prezident var və vaxtaşırı yeniləri yaranır.

Məsələn, bir ara Fransanın bütün siyasətləri Qarabağ bölgəsinin dağlıq hissəsində yaşayan ermənilərin bölücülük siyasətini dəstəkləyirdilər. Ancaq sonra Fransanın tərkibindəki Yeni Kaledoniya da ciddi azadlıq hərəkatı başladı və fransız siyasətlər bölücülü-yün yolverilməz olduğunu söylədilər.

Beləcə, məlum oldu ki, fransızlar özələrinə rəva görmədiklərini Azərbaycana rəva görmüşlər.

Hazırda bənzər bir şey Rusiyanın başına gəlib.

Belli olduğu kimi, Latviya dil imtahanından keçməyən, keçə bilməyən, bu ölkənin qanunlarının fövqündə durmağa çalışan, yerli cəmiyyətə adaptasiya olunmaq istəməyən

841 rusun deportasiya edilməsi haqda qərar verib. Bu isə Kremldə, XİN-də, Dövlət Dumasında kəskin reaksiyalara səbəb olub. Siyasətçilər, diplomatlar bildirirlər ki, bu, insan haqlarına ziddir, kəsəsi, Latviya düz hərəkət eləmir.

Bu cür çıxış edənlərdən biri də Rusiya Dövlət Dumasının deputatı Pyotr Tolstoydur. O, Latviyadan deportasiya edilən Rusiya vətəndaşlarının müdafiəsi üçün hökuməti hərəkətə keçməyə çağırır.

Bu, o Tolstoydur ki, özü parlamentin iclasında Rusiyada yaşayan, amma rus dilini yaxşı bilməyən miqrantların imtahana cəlb edilməsini, müvəffəq bal toplamadıqları halda federasiyadan deportasiya edilməli olduğunu bildirirdi.

Tolstoy təkcə çıxış etməklə kifayətlənmir, miqrantların hüquqlarının məhdudlaşdırılmasını, onların bir çox sahələrdə işləməsinin yasaqlanmasını, öz ailə üzvlərini Rusiyaya getirmək imkanından məhrum edilməsini nəzərdə tutan qanun layihələrinin qəbulunda canfəşanlıq edirdi.

Ortaya çıxır ki, bu şəxs Latviyadakı ruslara rəva göründüyü imtiyazları Türkünstan ölkələrindən olan miqrantlara rəva görmür.

Tolstoyu sın(ıx)dıran olay - asiyalı miqrantlara dil testi tələb edirdi, indi öz soydaşları...

Pyotr Tolstoy

Belə çıxır ki, eyni səbəbdən Latviyadan çıxarılan ruslar "ali irq" nümayəndələri olduqlarından latış dilini bilməsələr də, onları deportasiya etmək olmaz, amma rus dilini yaxşı bilməyən özbəklər, qırğızlar və taciklər RF-dən deportasiya olunmalıdır.

Bu müqayisədə bir sıra məqamlar hətta Latviyadakı rusların zərərinədir. Məsələ ondadır ki, Orta Asiya ölkələrindən çıxıb Rusiyaya sığınan miqrantlar bir neçə ilin ərzində "dərdlərini anladacaq" səviy-

yədə rus dilini öyrənirlər. Onlar rus dilində məqalə yazsa, telekanallarda polemika apararsa deyillər, rus dili onlara işləməsinin yasaqlanmasını, öz ailə üzvlərini Rusiyaya getirmək imkanından məhrum edilməsini nəzərdə tutan qanun layihələrinin qəbulunda canfəşanlıq edirdi.

Baltikyanı ölkələrdə, eləcə də Moldovada, Qafqaz və Türkünstan respublikalarında yaşayan rusların tam əksəriyyəti isə 100 ildir aborigen xalqlarla iç-içə yaşasalar da, yerli dili öyrənmirlər, öyrənmək istəməirlər.

Fərq budur. Başqa ölkələrdə yaşayan slavyan mənşəli şəxslərdə qərribə bir təbəbbür, eqoizm var, hesab edirlər ki, onlar yaşadıkları ölkənin dövlət dilini öyrənməyə borclu deyillər, amma hamı onların dilini öyrənməlidir.

Bu üzdəndir ki, Qırğızıstan, Qazaxıstan və Özbəkistanda yaşayan ruslar rus dilinə xüsusi status verilməsini, dövlət idarələrində rus dilinin işləkliyinin azaldılmamasını tələb edir, buna öz eksklüziv hüquqları kimi baxırlar.

Adıçəkilən ölkələr hələlik Kremlin tələbi üzündən bu məsələdə güzəştli mövqe tutur, rusların xətrinə dəymək istəməirlər, amma proses dəvə karvanının löhrəm yerisi ilə rus dilinin arealının daraldığı yere aparır.

Qafqaz respublikaları da təxminən eyni durumdadır. Ermənistanda yaşayan ruslar erməni dilini, Bakıda yaşayanlar isə ana dilimizi böyük ölçüdə bilmirlər. Gürcüstanda vəziyyət fərqli ola bilər. Amma bu da yəqindir ki, Tiflis

rusları gürcü əlifbası ilə öz ad-soyadlarını yazacaq qədər irəli getməyiblər.

Latviya isə daha fərqli davranmaq qərarına gəlib. Bu ölkənin miqrasiya və vətəndaşlıq məsələlərinə cavabdeh olan departamenti bildirib ki, 841 rusiyalı ölkəni tərk etməlidir. Sırağığündən etibarən onlar "qanunsuz miqrant" a çevriləblər.

İndi bildirilir ki, deportasiya olunacaq şəxslər arasında 74 yaşlı bir pensiyaçı da var. Daha sonra qeyd edilir ki, bu işin belə olacağı 20 il öncədən bəlliydi. Elədirsə, 20 il öncə 54 yaşlı olan təqaüddü ibtidai sinif həcmində olsa da, latış dilini öyrənmə bilməzdimi? Nəinki 20 ilə, hətta 2 ilə istənilən Avropa xalqının dilini minimum səviyyədə öyrənmək olar.

Bir sözlə, rus şovinizmi və rus eqoizmi günümüzdə rusdilli icmalar üçün problemə çevrilməkdədir. Suda boğulanın xilasası isə öz əlindədir, zəhmət çəkib bağrında yaşadıkları yerli xalqın dilini öyrənsinlər.

Azərbaycan iqtisadiyyatında bu ilin doqquz ayında əldə edilən makroiqtisadi nəticələrə dair məlumatlar açıqlanıb. “Yeni Məsavat” Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatına istinadən xəbər verir ki, açıqlanan məlumatlar iqtisadi artım tempinin müəyyən qədər sürətləndiyini nümayiş etdirir. 2025-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkədə 95 milyard 229,2 milyon manatlıq və ya əvvəlki ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 1,3 faiz çox ümumi daxili məhsul istehsal olunub.

Bu dövrdə iqtisadiyyatın neft-qaz sektorunda əlavə dəyər 1,9 faiz azalıb, qeyri-neft/qaz sektorunda isə 2,9 faiz artıb.

İqtisadiyyatın aparıcı sahəsi olan sənayedə 9 ayda sənaye müəssisələri və bu sahədə fəaliyyət göstərən fərdi sahibkarlar tərəfindən 47,3 milyard manatlıq və ya 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,0 faiz az sənaye məhsulu istehsal edilib. Neft-qaz sektorunda məhsul istehsalı 1,9 faiz azalıb, qeyri-neft/qaz sektorunda isə 4,8 faiz artıb.

Belə ki, Energetika Nazirliyinin açıqladığı məlumata əsasən 2025-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycanda 20,7 milyon ton neft (kondensatla birlikdə) hasil edilib. Ötən ilin eyni dövründə bu göstərici 21,6 milyon ton təşkil etmişdi.

Hasilatın 12 milyon tonu “Azəri-Çıraq-Günəşli”nin (ötən ilin eyni dövründə 12,5 milyon ton), 2,9 milyon tonu (kondensat) “Şahdəniz”in (3,1 milyon ton), 0,4 milyon tonu (kondensat) “Abşeron” yatağının (dəyişməyib) payına düşüb. SOCAR üzrə neft (kondensatla birlikdə) hasilatı 5,4 milyon tona yaxın (5,6 milyon ton) təşkil edib.

Bu dövrdə 17,4 milyon ton neft (kondensatla birlikdə -17,9 milyon ton) ixraca nəql olunub. Bunun 14,9 milyon tonu konsorsiumların (15,6 milyon ton), 2,1 milyon tonu (2,3 milyon ton) SOCAR-in, 0,4 milyon tonu isə “Abşeron” yatağının payına düşüb.

Qeyd edilib ki, bu ilin 9 ayında xam neft hasilatı orta hesabla gündəlik 62 min ton (458 min barrel), kondensat hasilatı 13,7 min ton (112 min barrel) təşkil edib. Ümumilikdə neft hasilatı orta hesabla gündəlik 75,7 min ton (570 min barrel) olub.

Hesabat dövründə neftin emalı 4,6 milyon ton (5 milyon ton) təşkil edib.

2025-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkədə 38,2 milyard kubmetr (37,1 milyard kubmetr) təbii qaz hasil edilib. Qazın 10,2 milyard kubmetri “Azəri-Çıraq-Günəşli”nin (9,8 milyard kubmetri), 20,9 milyard kubmetri “Şahdəniz”in (20,5 milyard kubmetr), 1,2 mil-

İqtisadi artım sürətlənib, amma bitkiçilikdə geriləmə var

yard kubmetri “Abşeron” yatağının (1,1 milyard kubmetr), 5,9 milyard kubmetri (5,7 milyard kubmetr) isə SOCAR-ın payına düşüb.

9 ay ərzində xaricə qaz ixracı 18,3 milyard kubmetr təşkil edib (18,4 milyard kubmetr). Bunun 9,4 milyard kubmetri Avropanın (dəyişməyib), 7,3 milyard kubmetri Türkiyənin (o cümlədən TANAP-la 4,3 milyard kubmetr), 1,6 milyard kubmetrə yaxın isə Gürcüstanın (1,7 milyard kubmetr) payına düşüb.

İqtisadiyyat üçün mühüm olan daha bir göstəricidə artım diqqəti cəlb edir. Rəsmi statistikaya əsasən 2025-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında ölkənin iqtisadi və sosial sahələrinin inkişafı üçün bütün maliyyə mənbələrindən əsas kapitala 13 milyard 48,1 milyon manat investisiya yönəldilib. Bu, 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 1,0 faiz çoxdur. Hesabat dövründə neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi 11,5 faiz azalıb (ötən ilin eyni dövründə 8,4 faiz azalma), qeyri neft-qaz sektoruna yönəldilmiş investisiyaların həcmi isə 7,0 faiz artıb (1,6 faiz azalma). Ümumi sərmayenin 6 milyard 647,6 milyon manatı və ya

51,0 faizi məhsul istehsal sahələrinin, 4 milyard 298,5 milyon manatı (32,9 faizi) xidmət sahələrinin, 2 milyard 102,0 milyon manatı (16,1 faizi) isə yaşayış evlərinin tikintisinin payına düşüb.

Ümumi sərmayenin 51,6 faizi dövlət, 48,4 faizi qeyri-dövlət sektorunun sərmayədarları tərəfindən qoyulub. Sərmayə qoyuluşunun 78,8 faizi tikinti-quraşdırma işlərinə sərf edilib.

Daxili mənbələrdən əsas kapitala yönəldilmiş investisiyanın dəyəri ümumi sərmayenin 77,1 faizini təşkil edib.

2025-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında neft-qaz sektoruna 3 milyard 671,6 milyon manatlıq (4 milyard 83,3 milyon manat) investisiya yönəldilib. Qeyri neft-qaz sektorunun inkişafına sərf edilmiş 9 milyard 376,5 milyon manatlıq (8 milyard 627,8 milyon manat) investisiyanın 1 milyard 669,6 milyon manatı (ümumi sərmayenin 12,8 faizi - 761,9 milyon manatı, ümumi sərmayenin 6,0 faizi) qeyri-neft/qaz sənayesi sektorunda istifadə edilib.

Doqquz aylıq göstəricilərdə kənd təsərrüfatı sahəsində iqtisadi artımın faktiki olaraq durğunluqla əvəz

olunması diqqəti cəlb edir. Hesabat dövründə üzrə kənd təsərrüfatının ümumi məhsulunun faktiki qiymətlərlə dəyəri 11 milyard 359,8 milyon manat təşkil edib. Bunun 5 milyard 408,0 milyon manatı heyvandarlıq (ötən il 4 milyard 881,2 milyon manat), 5 milyard 951,8 milyon manatı (5 milyard 537,3 milyon manat) bitkiçilik məhsullarının payına düşür.

Əvvəlki ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə kənd təsərrüfatının ümumi məhsulu 0,1 faiz, o cümlədən heyvandarlıq məhsulları istehsalı 1,1 faiz artıb, bitkiçilik məhsulları istehsalı isə 0,7 faiz azalıb.

Oktyabr ayının 1-nə kimi tarlalardan qarğıdalı da daxil olmaqla 3 milyon 162,3 min ton və ya əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 0,9 faiz çox dənli və dənli paxlalı bitkilər, 1 milyon 670,5 min ton (2,5 faiz az) tərəvəz, 874,8 min ton (2,0 faiz az) kartof, 802,3 min ton (1,0 faiz çox) meyvə və giləmeyvə, 458,9 min ton (6,3 faiz az) bostan məhsulları, 164,9 min ton (3,5 faiz az) üzüm, 146,6 min ton (70,2 faiz çox) şəkər çuğundur, 28,8 min ton (3,6 faiz az) dən üçün günəbaxan,

21,1 min ton (7,1 faiz çox) pambıq, 6,1 min ton (48,7 faiz çox) tütün, 1119,9 ton (12,3 faiz çox) yaşıl çay yarpağı yığılıb.

Diqqəti cəlb edən bir məsələ də sənaye üsulu ilə qida məhsulları istehsalındakı azalmadır. 2025-ci ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycanda 19 935,1 ton kərə yağı istehsal olunub. Bu göstərici 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 2 410,3 ton və ya 10,8 faiz azalıb. Ötən il eyni dövrdə istehsal həcmi 22 345,4 ton olmuşdu.

İstehsalın azalmasına baxmayaraq, hazır məhsul ehtiyatları əhəmiyyətli dərəcədə artıb. 2025-ci il oktyabrın 1-i vəziyyətinə kərə yağı ehtiyatı 184,2 ton təşkil edib, halbu ki 2024-cü ilin eyni tarixində bu rəqəm 64,5 ton idi. Bu, ehtiyatların təxminən 2,9 dəfə artdığını göstərir. Bu artımın əsas səbəbi kərə yağı ixracındakı azalmadır. Ötən ilin yanvar-avqustuna dair məlumata əsasən, ölkədən 45 milyon 784,83 min dollar dəyərində 7392,02 ton kərə yağı ixrac olunub. Bu ilin eyni dövründə ixrac 25 milyon 938,81 min dollar dəyərli 3719,17 tona düşüb. Azalma bütünlüklə Rusiyaya ixracdan qaynaqlanırdı: ötən ilin 8 ayındakı

7386,49 tondan bu ilin eyni dövründə 3377 tona qədər azalma var.

Son bir ildə Azərbaycana idxal olunan kərə yağının qiymətində kəskin bahalaşma qeydə alınıb. 2024-cü ilin 8 ayında 97 milyon 97,14 min dollara 18 165,64 ton kərə yağı alınmışdısa, bu ilin eyni dövründə 13 625,57 ton yağ üçün xaricə 98 milyon 703,23 min dollar çıxarmışdıq. Miqdar baxımından idxalda azalma tamamilən İrandan idxal hesabındadır: ötən ilin 8 ayındakı 11 569,6 tondan bu ilin eyni dövründə 5372,89 tona qədər. Yeni Zelandiya, Finlandiya, Ukrayna kimi ölkələrdən idxalda isə artım var.

Yeri gəlmişkən, oktyabrın 15-də Bakıda keçirilən Azərbaycan-Belarus biznes forumu çərçivəsində kərə yağı da daxil olmaqla, süd məhsulları idxalına dair müqavilələr imzalanıb. Verilən açıqlamaya əsasən, Belarus tərəfdən müqavilələri “Rogachev Süd Konserv Zavodu” ASC-nin baş direktoru Vladimir Aleksandroviç Lutski imzalayıb. Azərbaycan

can tərəfdən isə 2 şirkət “Fodini” MMC və şirkətin baş direktoru Elçin Bilalov, “Yaylaq” MMC və şirkətin direktoru Şahin Hüseynov imzalayıblar.

İmzalanan müqavilələr süd konservləri, kərə yağı və quru süd məhsullarının tədarükünü ehtiva edir.

Azərbaycanın özündə isə süd məhsulları, ət istehsalının mənbəyi olan heyvanların sayı sürətlə azalır. 2025-ci il oktyabrın 1-nə olan məlumata görə, ölkə üzrə 2 milyon 438,8 min baş iribuynuzlu mal-qara (ondan 1 milyon 218 min baş inək və camış), həmçinin 6 milyon 763,7 min baş qoyun və keçi mövcud olub. Bu göstəricilər 2024-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə azalıb.

Belə ki, 2024-cü il oktyabrın 1-i vəziyyətinə 2 milyon 489,3 min baş iribuynuzlu mal-qara, 1 milyon 235,3 min baş inək və camış, 7 milyon 5,7 min baş qoyun və keçi qeydə alınmışdı. Müqayisə göstərir ki, bir il ərzində iribuynuzlu mal-qaranın sayı 50,5 min baş, inək və camışların sayı 17,3 min baş, qoyun və keçilərin sayı isə təxminən 242 min baş azalıb.

“Minsk Qrupu məsələsi mahiyyətə həll olunub: siyasi qərar var və texniki məsələlər dekabra kimi həll olunacaq”. Bunu Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyan ATƏT-in fəaliyyətində olan sədri, Finlandiyanın xarici işlər naziri Elina Valtonenlə birgə mətbuat konfransında deyib.

İrəvandan yeni manevr - sülhə və Trampa qarşı təhlükəli gediş

Ermənistan yenidən havadarına tərəf meyllənib; sülhü ləngitmə cəhdləri baş qaldırmaqdadır

Nazir Bakının sülh sazişi imzalaması üçün şərtlərlə bağlı verilən sualı belə cavablandırır: “Konstitusiyaya gəlincə, qeyd etməyi zəruri hesab edirəm ki, əvvəllər olduğu kimi, belə bir məsələ gündəmdə deyil. Konstitusiyaya dəyişiklik edilməsi və ya yenisinin qəbul edilməsi daxili siyasi məsələdir və bunu Ermənistan xalqı həll etməlidir. Mən təəccüblənirəm ki, bu qədar təminatlardan sonra bu məsələ hələ də qaldırılır. Ermənistan heç vaxt belə öhdəlik götürməyib. Bu, daxili məsələdir”.

Beləcə, Ermənistan hələ də konstitusiyaya dəyişikliyi riyakarcasına “daxili məsələ kimi” dəyərləndirir.

Faktiki olaraq bu ilin 8 avqustunda Vaşinqtonda Ermənistan sonuncu “ev tapşırığı” verilib və bu dövlət sülh sazişinin imzalanması üçün konstitusiyasını dəyişməlidir.

İndi Mirzoyan niyə belə danışır? Gec-tez son tələbi-miz də icra olunacaqmı?

Milli Məclisin deputatı Elçin Mirzəbəyli “Yeni Müsavat”da bildirdi ki, Ermənistanın xarici işlər naziri Ararat Mirzoyanın son bəyanatı İrəvanın növbəti “U dönüşü” kimi dəyərləndirilə bilər: “ATƏT-in fəaliyyətində olan sədri, Finlandiya xarici işlər naziri Elina Valtonenlə birgə mətbuat konfransında səsləndirilən fikirlər əslində Ermənistan rəhbərliyinin daxili auditoriya və beynəlxalq tərəfdaşlar qarşısında apardığı ikili oyunun davamıdır. Mirzoyanın “Minsk Qrupu məsələsi mahiyyətə həll olunub, yalnız texniki məsələlər qalıb” deməsi bir tərəfdən rəsmi İrəvanın real vəziyyəti qəbul etməyə məcbur olduğunu göstərsə də, digər tərəfdən, onun sülh danışıqlarında konstruktiv mövqə nümayiş etdirmək əvəzinə, prosesin tempini süni şəkildə ləngitmək cəhdinin izlərini də ortaya qoyur. Ermənistan rəhbərliyi üçün əsas dilemma ondan ibarətdir

ki, daxilə revanşist dairələrin təzyiqi, müxalifət və kilsə çevrələrinin təsiri altında bəzən realıqla manipulyasiya etməyə çalışır. Mirzoyanın “Konstitusiyaya dəyişiklikləri daxili məsələdir” ifadəsi də məhz bu cəhdin tərkib hissəsidir. Həlbuki bu məsələ heç bir halda Ermənistanın “daxili işi” sayıla bilməz. Çünki Ermənistan konstitusiyasının preambula hissəsində bu ölkənin müstəqillik bəyannaməsinə istina-

ərazi iddiaları aradan qalxmadiğı üçün sənəd yalnız paraf-
lanıb, imzalanmayıb. ABŞ ad-
ministrasiyası, xüsusən də
Donald Trampın müşahidəçi
mövqedə qalması Vaşinqto-
nun prosesdə bitərəfliyini qo-
rumağa çalışdığını göstərir.
Bununla belə, Trampın da eti-
raf etdiyi kimi, “ortada prob-
lem var”. Bu problem isə Er-
mənistan Konstitusiyasında
Azərbaycana qarşı ərazi iddi-
alarının yer almasıdır.

realığa uyğun olmalıdır. Əgər
Ermənistan Konstitusiyasın-
dakı iddialar qalarsa, bu, sa-
bah həmin sənədi formal ka-
ğıza çevirəcək. Ona görə də
Azərbaycanın təkid etdiyi ki-
mi, bu məsələ “daxili” deyil,
beynəlxalq məsələdir və
onun həlli Ermənistanın sülh
müqaviləsinə sadıqlılığının
əsas göstəricisi olacaq.

Görünən odur ki, rəsmi
İrəvan hələ də sülhü tam qə-
bul etməyə hazır deyil. Amma

dən Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınmış əra-
zisi olan Qarabağa qarşı iddia
açıq şəkildə yer alır. Belə bir
sənədin mövcudluğu beynəlxalq hüququn, xüsusən də
dövlətlərin suverenliyinə və
ərazi bütövlüyünə hörmət
prinsiplərinin pozulması de-
məkdir”.

Deputat hesab edir ki, Azərbaycan tərəfi bu məsələdə həm də hüquqi müstəvidə tam haqlıdır: “Əgər sülh sazişi imzalanacaqsa, bu sənədin hüquqi əsasları qarşı-
lıqlı olaraq dövlətlərin ərazi bütövlüyü və suverenliyinə hörmət üzərində qurulmalıdır. Yeni Ermənistanın konstitusiyasında Azərbaycanın ərazilərinə iddia qaldığı müddətcə, real sülhdən danışmaq mümkün deyil. Mirzoyanın “Ermənistan heç vaxt belə öhdəlik götürməyib” deməsi isə həm beynəlxalq ictimaiyyəti, həm də öz xalqını çaşdırmaq məqsədi daşıyır. Əslində İrəvan danışıqlar prosesində bu öhdəliyi dolayısı ilə qəbul edib. Həm Avropa İttifaqı vasitəçiliyi ilə keçirilən görüşlərdə, həm də ABŞ-də aparılan müzakirələrdə bu məsələ gündəlikdə olub. Məhz həmin səbəbdən də avqustun 8-də Ağ Evdə yekun sülh sazişinin imzalanması baş tutmadı. Prezident İlham Əliyev bu barədə açıq şəkildə bildirdi ki, Ermənistan konstitusiyasındakı

Əslində Ermənistan rəhbərliyinin bu davranışı həm ölkələr, həm də regionun sabitliyi üçün təhlükəlidir. İrəvan hələ də anlaya bilmir ki, 2020-ci ildən sonra yaranan yeni geosiyasi realıqda status-kvo birdəfəlik dəyişib. Azərbaycanın ərazi bütövlüyü bərpa olunub, suverenlik tam təmin edilib və BMT-də daxil olmaqla, beynəlxalq ictimaiyyət bu realıqı qəbul edib. Belə olan halda, Mirzoyanın konstitusiyaya məsələsini “daxili siyasət” kimi təqdim etməsi əslində Ermənistanın sülh prosesini sabotaj etməyə yönəlmiş addımdır.

Bununla yanaşı, Mirzoyanın bəyanatı daxili auditoriyaya sakitləşdirmək məqsədi daşıya da bilər. Paşinyan hökuməti hazırda ciddi təzyiqlərlə üz-üzədir. Həm revanşist müxalifət, həm də kilsə rəhbərliyi onu “erməni maraqlarını satmaqda” ittiham edir. Bu vəziyyətdə konstitusiyaya məsələsini “xalqın səlahiyyəti” kimi təqdim etməklə Paşinyan və Mirzoyan öz məsuliyyətlərini ictimaiyyətin üzünə atmağa çalışırlar. Lakin bu, nə beynəlxalq hüququ, nə də regional təhlükəsizlik arxitekturasını dəyişə bilər.

Azərbaycan üçün prioritet məsələ sülhün real və davamlı olmasıdır. Bunun üçün isə yalnız sənəd imzalamaq kifayət deyil. Həmin sənədin hüquqi və siyasi məzmunu

gec-tez bu tələb yerinə yetiriləcək. Çünki başqa alternativləri yoxdur.

Siyasi təhlilçi Sona Əliyevanın fikrincə, son vaxtlar Ermənistan Rusiyaya bir qədər yaxınlaşmağa, Qərblə məsafəli davranmağa başlayıb: “Görünür, Kremlin İrəvana təzyiqləri durmadan artır. Həlbuki ABŞ ilə Ermənistan arasında məlum xətti imzalanmışdı və Ermənistanın təhlükəsizliyini Birləşmiş Ştatlar öz üzərinə götürmüşdü. Çox güman ki, Paşinyan Qərbdən istədiyini ala bilmədiyi üçün Avropaya Kreml vasitəsilə diş qıcamağa çalışır. İstənilən halda, Ermənistan konstitusiyaya dəyişiklik edəcək. İrəvandan gələn son açıqlamalar, sadəcə olaraq, nəbz yoxlaması, həm də Kremlin sifarişidir. Əgər Ermənistanda konstitusiyaya dəyişiklikliyi və ərazi iddiaları məsələsi ortadan qalxmasa, regiona əbədi sülh də gəlməyəcək. Üstəlik, Zəngəzur dəhlizinin İran variantı nəzərdən keçirilə bilər. Rusiya da bu variantı dəstəkləyəcək. O zaman tarixi fürsət İrəvanın əlindən çıxacaq. Bu isə Ermənistan və Paşinyan üçün siyasi intihar deməkdir. Bakı və Ankaradan sərt təpki gələn kimi İrəvan fikrini yenə dəyişəcək. Bu, Ermənistan siyasətinin ayrılmaz tərkib hissəsinə çevrilib”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Müsavat”

Lilit Qalstyan

Türkiyəyə düşmən mövqedə olan erməni deputata səfər yasağı

Ermənistanda hakim “Vətəndaş müqaviləsi” Partiyasının fraksiyasına daxil olan deputatlar parlamentin xarici əlaqələr komissiyasının sədri Sərkis Xandanyanın rəhbərliyi ilə 16-20 noyabr tarixlərində İstanbulda keçiriləcək ATƏT Parlament Assambleyasının payız sessiyasında iştirak etmək üçün Türkiyəyə yollanacaqlar.

Musavat.com erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, bu barədə yerli “Hraparak” qəzeti yazır.

Saytın məlumatına görə, Türkiyəyə gedəcək ATƏT nümayəndə heyətinin tərkibində müxalifətdən bir nəfər də olsun deputat yer almayıb. Heyətin əsas üzvləri arasında “Ermənistan” blokundan deputat Lilit Qalstyan və “Şərəfim var” fraksiyasından deputat Anna Mkrtçyan var.

Daha da diqqətçəkən odur ki, Qalstyan nümayəndə heyətinin əsas üzvlərindən biridir, lakin onun səfərinə qadağa qoyulub. Qəzetin xəbərinə görə, Qalstyanın nümayəndə heyətinə daxil edilmədiyini özü parlament spikerinin sərəncamından öyrənib.

“Hraparak” qəzetinin yazdığına görə, Lilit Qalstyanın mətbuatda Türkiyə əleyhinə tez-tez düşməncəsinə mövqedən çıxış etməsi də bu qərarla rol oynayır.

□ **“Yeni Musavat”**

Robert Amsterdam

Paşinyan Samvel Karapetyanın amerikalı vəkili habs etmək istəyir

Erməni əsilli rusiyalı biznesmen Samvel Karapetyanın müdafiə qrupunun üzvü, ABŞ-də yaşayan yəhudi mənşəli tanınmış vəkil Robert Amsterdamın sözləri dünən saatlarla Ermənistanın hakim “Vətəndaş müqaviləsi” Partiyasının üzvləri tərəfindən yayılıb. Bu, faktiki olaraq hüquq-mühafizə orqanlarına “Ermənistan Respublikasına qarşı çıxış edən vəkili habs edin” mesajı kimi təqdim olunub”.

“Yeni Müsavat” erməni mediasına istinadən xəbər verir ki, belə bir məlumat yerli müxalifətli “Joxovurd” qəzeti tərəfindən yayılıb.

Bes amerikalı vəkili nə demişdi?

“Biz Samvel Karapetyan azad olunana qədər hər gün Ermənistanı “hücum” edəcəyik”, - vəkili demişdi.

Doğrudur, amerikalı vəkili sonradan bu sözlərlə fiziki hücumu deyil, beynəlxalq hüquqi və siyasi təzyiq mexanizmlərini nəzərdə tutduğunu deyib. Lakin “Vətəndaş müqaviləsi” Partiyasının deputatları və onlarla əlaqəli QHT-lər bu ifadəni “dövlətə qarşı təhdid” kimi şərh ediblər.

Buna görə də vəkili cəzalandırılması tələb olunur.

Qəzetin mənbələrinə görə, Robert Amsterdamın fəaliyyətinə məhdudiyyət qoyulması məsələsi artıq hökumət dairələrində müzakirə olunur.

□ **“Yeni Musavat”**

Uşaq və gənclərin fiziki-mənəvi inkişafı

Rusiyanın Milli Valideynlər Komitəsinin rəhbəri İrina Volynets azyaşlılara şəkərli qazlı içkilərin satılmasının qadağan edilməsini təklif edib. Onun sözlərinə görə, bu məsələ ilə bağlı müraciət artıq Dövlət Dumasının müvafiq komitəsinə göndərilib.

Volynets bildirib ki, Uşaqların Qidalanması Elmi-Tədqiqat İnstitutu ilə məsləhətləşmələr nəticəsində bu içkilərin uşaqların sağlamlığı üçün ciddi təhlükə yaratdığı təsdiqlənib. O, bu içkilərdə şəkərin normadan artıq olduğunu və uşaqlarda piylənmə, şəkərli diabet kimi xəstəliklərə yol açdığını vurğulayıb. Həmçinin qeyd edib ki, qazlı içkilər susuzluğu yatırmır, "boş kalori" ilə yüklüdür və çəkide artıma səbəb olur.

Dietoloq Marina Makişa da təşəbbüsü dəstəkləyərək, belə içkilərin satışında yaş məhdudiyyəti tətbiq olunmasını, hətta şəxsiyyət vəsiqəsi tələb olunmasını təklif edib. Onun fikrincə, şəkər asılılıq yaradır və bu, xüsusilə yeniyetmələr üçün təhlükəlidir. Həkim Vera Serejina da bu cür qadağanın profilaktik baxımdan əhəmiyyətli olduğunu bildirib.

Bununla belə, Dövlət Dumasının Səhiyyə Komitəsinin rəhbəri Sergey Leonov bu ideyanı mənasız sayaraq tənqid edib. O hesab edir ki, qadağalar əvəzinə cəmiyyət sağlam həyat tərzinə təşviq olunmalıdır. Eyni zamanda Moskva vilayətinin baş hepatoloqu Pavel Boqomolov da şəkərli qazlı içkilərin qaraciyər üçün təhlükəli olduğunu, hətta siroz və xərçəng kimi xəstəliklərə səbəb ola biləcəyini bildirib.

Etiraf edək ki, qazlı içkilər bizim ölkəmizdə də uşaqların sevimli içkisi. Amma həkimlər xəbərdarlıq edir. Qazlı içkilər orqanizm üçün çox zərərli. Onların tərkibindəki fosfat dərəcəsinin erkən yaşlanmasına səbəb olur. İnfarkt riskini artırır, beyin fəaliyyətinə mane olur, xər-

çəng xəstəliyi, diabet yaradır, mədə divarını zədələyir. Qazlı içkilər siqaret qədər orqanizmə zərər verir. Bu qədər xəstəliyi yaradan içkinin uşaqlara necə təsir etdiyini bir də özünüz düşünün. Qazlı içkilərə rəng qatıldığı isə xəstəlik riski daha da artır. Yemək yeməyən uşaq sürətlə arıqlayır, immuniteti aşağı düşür və xəstələnir.

Şirin qazlı içkilərin sağlamlıq üçün problemlər yarada biləcəyi məlumdur. Lakin uşaqlıqda qazlı içkilərdən istifadənin yuxarı yaşlarda ürək xəstəlikləri riskini artırdığından çox az adamın xəbəri var.

Avstraliyanın Sidney Universitetinin Tibbi Araşdırmalar İnstitutunun son elmi işi bunu təsdiqləyib. Alimlər 12 ildə 2 minə yaxın uşağın təmsalında qazlı içkilərin təsirini müəyyən ediblər. Məlum olub ki, gündə bir və daha çox qazlı içki içən uşaqlarda gözün arxa hissəsindəki arteriyalar quruyur.

Arteriyaların belə quruması ənənəvi olaraq hipertoniya və ürək xəstəlikləri riskinin artması ilə əlaqələndirilir. Ekspert Bammimi Qopinat deyib ki, hələ uşaqlıqdan sağlam qidalanmaya riayət etmək lazımdır və uşaqlara şirin içkilər almaqla buna göz yummaq olmaz. B.Qopinat reklam qaydalarının və uşaqlar üçün qida məhsullarının satışının qanunvericilik səviyyəsində dəyişdirilməsinə tərəfdardır.

Yeri gəlmişkən, bundan əvvəl Adelaida Universitetinin Zumin Şinin rəhbərlik etdiyi tədqiqat qrupu qazlı içkilərin astma və ağ ciyərlərin obstruktiv xəstəliklərinə yol açdığını müəyyən edib.

Uşaq və gənclər

ÜSAVAT
N 187 (8797) 16 oktyabr 2025

Siqaret qədər sağlamlığa ziyanlı içki: uşaqları uzaq tutun!

Piylənmə, erkən diabet, astma, ürək və böyrək problemləri, sonsuzluq daha nələr...

Uşaqları qazlı içkilərdən uzaq tutmazdan əvvəl onun verdiyi ziyanları da yaddan çıxarmayın. Bir-bir sadalayaq:

Bronxial astma: Bu içkilərdəki natrium-benzoat maddəsi hazır qida sənayesində qoruyucu, antimikrob agent kimi istifadə olunan kimyəvi bir duzdur və məhsulun ömrünü uzadır. Bu maddə kaliumun mövcudluğunu azaldır. Araşdırmalara görə, bədənin natrium-benzoata reaksiyaları ekzema, astma və səpgiyə səbəb ola bilər.

Diş xəstəlikləri: Qazlı içkilərdəki turşu və şəkər diş minasına zərər verir. Yaranan karies sinirlərə, dişin kökünə çatdıqda pulpa toxumasının ölümünə səbəb ola bilər. Bu vəziyyət dərhal müalicə edilməzsə, diş və diş eti absesinə səbəb olur.

Ürək xəstəlikləri: Qazlı içkilər çoxlu sağlamlıq problemlərinə və son zamanlarda ciddi araşdırmalara səbəb olan yüksək dozada fruktoza ilə zəngindir. Bu maddə, eyni zamanda ürək xəstəliyi və şəkərli diabetə səbəb olan metabolik xəstəliklərin riskini də artırır.

Böyrək xəstəlikləri: qazlı içkilər uzun müddətdə böyrək daşlarına və digər böyrək xəstəliklərinə səbəb ola biləcək yüksək miqdarda fosfor turşusu ehtiva edir.

Reproduktiv xəstəliklər: Qazlı içkilərin qutuları çox miqdarda BPA ilə zəngin bir növ qatranla örtülmüşdür. Bu maddə eyni zamanda plastik və qidalanma şüşələrində çox olan və endokrin vəzlərə zərər verən, xərçəngə səbəb olan kimyəvi maddədir. O, erkən yetkinliyə və reproduktiv sistem xəstəliklərinə səbəb olur.

Həddindən artıq şəkər yüklənməsi: Qandakı şəkərin miqdarı qazlı içki içdikdən 20 dəqiqə sonra yüksəlir və nəticədə insulin səviyyəsi qalır. Artan hormon səviyyəsi ilə qaraciyər bədəndəki şəkəri tez bir zamanda yağa çevirir. 40 dəqiqədən sonra kofeinin həzmi tamamlanır, qan təzyiqi yüksəlir və buna görə qaraciyər qan dövranına daha çox şəkər verir. Beyindəki adenozin reseptorları tıxanır və bədəndəki yuxululuq vəziyyəti yox olur. Qazlı içki içdikdən 45 dəqiqə sonra orqanizm dopamin istehsalını artırır. Bu kimyəvi maddənin artması beyində zövq hissi yaradan sinir şəbəkəsini stimullaşdırır.

Qazlı içkilərin səbəb olduğu xəstəliklər:

Osteoporoz: Qazlı içkilərin tərkibi fosfor turşusu və yüksək miqdarda fosfatla zəngindir. Bu maddələr uzun müddətdə osteoporoz riskini artırır və sümük qırıqlarına səbəb olur. Fosfor si- dklə xaric edildikdə, sümükləri

bərpa edən və bədənin qalan hissəsi üçün vacib olan kalsiumu götürür.

Piylənmə: Qazlı içkilərin qəbulu ilə bədən çəkisi arasındakı əlaqənin çox yüksək olduğu bilinir. Araşdırmalara görə, istehlak edilən hər qazlı içki piylənmə riskini 1,6 dəfə artırır. Ürək-damar xəstəliklərinin 70%-i piylənmədən qaynaqlanır. Döş və bağırsaq xərçəngi diaqnozu qoyulan xəstələrin 42%-i piylənmədən əziyyət çəkir. Öd kisəsi əməliyyatlarının 30%-i piylənmə səbəbindən edilir.

Şəkərli diabet: Daha çox qazlı içkilər istehlak edən insanlarda 2-ci tip diabet inkişaf riski 80% daha yüksəkdir.

Mütəxəssislər qazlı və turş içkilərin insan sağlamlığına mənfi təsir etdiyini, xüsusən uşaqlarda ciddi problemlərə səbəb olduğunu bildirir və uşaqların bu cür içkilərdən uzaq durmalarını barədə xəbərdarlıq edirlər. 7-dən 70-ə qədər insanların çoxunun qəbul etdiyi turş və

qazlı içkilər sağlamlığa mənfi təsir göstərdiyi üçün mütəxəssislər tərəfindən tövsiyə edilmir. Mütəxəssislərin xəbərdarlıqlarını nəzərə alan valideynlər uşaqlarını bu içkilərdən qorumağa çalışırlar.

Uşaqlarda sümük inkişafı çox vacibdir. Turşulu və qazlı içkilər sümüklərin böyüməsinə mənfi təsir göstərir. Eyni zamanda tərkibində yüksək miqdarda şəkər olduğu üçün piylənməyə və təəssüf ki, uşaqlarda şəkərli diabet riskinin artmasına gətirib çıxarır.

Tərkibində kofeinin yüksək olması səbəbindən uşaqlarda yuxu problemlərinə, əsəbilik və ürək ritminin pozulmasına səbəb olaraq ürək xəstəliklərinin inkişaf riskini artırır. Xərçəng əmələgətirmə xüsusiyyətinə malik olduğu üçün həm böyüklər, həm də uşaqlar üçün mütləq qaydada qəbul edilməməli olan qidalar sırasındadır. Aspartam tərkibinə görə bu içkilər epilepsiya və ya əhvali-ruhiyyə pozğunluqlarına səbəb ola bilər.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Sevinc TELMANQIZI

6 yaşdan yuxarı şəxslərin peyvənd olunması məsləhətdir

İnfeksionist: "Qrip peyvəndi məcburi deyil, amma tövsiyə olunur"

Ölkəmizdə mövsümi qrip əleyhinə vaksinasıya davam edir. Xatırladaq ki, vaksinasıyaya oktyabrın 8-dən etibarən başlanılıb. Bu barədə səhiyyə naziri Teymur Məsəyevin müvafiq əmri var.

Bildirilir ki, ölkəyə qrip əleyhinə Fransanın "Sanofi Pasteur" şirkətinin istehsalı olan tam

təhlükəsiz və yüksək keyfiyyətli vaksin preparatları gətirilib. Xüsusilə səhiyyə işçilərinin, hami-

lə qadınların, həmçinin kroniki xəstəlikləri olan 6 yaşdan yuxarı şəxslərin qripə qarşı peyvənd olunması məsləhətdir. Qripə qarşı vaksinasıya ödənişsizdir və yaşayış və ya iş yeri üzrə əhaliyə

ambulator-poliklinik xidmət göstərən dövlət tibb müəssisələrində aparılır.

Eyni zamanda belə məlumatlar da yayılır ki, qrip əleyhinə peyvənd məcburi xarakter daşıyacaq. Koronavirus pandemiyası zamanında olduğu kimi, bütün əhəldən peyvəndlənmək tələb olunacaq. Peyvənd vurdurmamış şəxslərin hərəkət azadlığı məhdu- laşdırılacaq.

Həkim-infeksionist Mərdan Əliyev Sherg.az-a açıqlamasında deyib ki, qrip əleyhinə peyvənd yalnız tövsiyə olunur. Bu da insanların sağlamlığı, qripə yoluxduqda xəstəliyi daha yüngül keçirə bilmələri məqsədi daşıyır: "Hazırda qrip pandemiyası şəklini almayıb. COVID-19 tamamilə başqa bir vəziyyət idi. Dünyada yayılmışdı, pandemiya şəklini almışdı. Yoluxma, ölüm halları artırdı. Belə vəziyyətlərdə hər

bir dövlət qabaqalayıcı tədbirlər görür, onlardan biri də peyvəndləmə və karantin rejiminin tətbiqidir. COVID-19 zamanı ölkəmizdə də bu hal yaşandı. Amma indi sadəcə mövsümi qrip əleyhinə peyvəndləmə aparılır. Nəzərə alınır ki, immuniteti zəif insanlar, kroniki xəstəlikləri olanlar qripə yoluxmanı ağır keçirə bilər. Ümumiyyətlə, peyvənd kampaniyaları həmişə könüllü olur. Kimsə məcbur edilmir, peyvənd vurdurmağa. Amma dediyim kimi, elə vəziyyətlər yarana bilər ki, xəstəlik pandemiyaya halını alır, bu zaman peyvəndlənmə məcburi ola bilər".

Həkim qeyd edib ki, payız-qış aylarında qrip virusları, yuxarı tənəffüs yollarının iltihabi xəstəlikləri artdığından qripə əleyhinə peyvənd vurdurmaq məsləhətdir. Amma bu, məcburi deyil: "Sağlam insanlara peyvənd vurdurmaq tövsiyə olunur. Yaşlı şəxslər, astma, şəkərli diabet, ürək-damar, böyrək və ağciyər xəstəlikləri kimi kroniki xəstəlikləri olanlar, hamilə qadınlar, sə-

hiyyə işçiləri, uşaqlarla və immun sistemi zəif olanlarla sıx təmasda olan insanların peyvənd vurdurması tövsiyə olunur. Əgər insan özündə qrip əlamətləri - öskürək, hərəkətin yüksəlməsi, burun tutulması və burun axması, boğaz ağrısı, ümumi halsızlıq, baş ağrısı, iştahsızlıq, əzələ ağrısı, yorğunluq... hiss edirsə, onda bu əlamətlər varsa, peyvənd vurdurmamalıdır. Gözləməlidir, sağlansın, sonra vurdursun. Allergik xəstəlikləri olanlara da peyvənd məsləhət deyil. Bütün hallarda ailə həkimiyə məsləhətləşmək lazımdır. Məlumdur ki, peyvənddən sonra immunitetin yaranması təxminən iki həftə çəkir. Buna görə də xəstəliyə yoluxmadan öncə vaxtında peyvənd olunmaq məsləhətdir. Qripin yayılma mövsümü dekabr ayından mart ayına kimidir. Yaxşı olar ki, qrip əleyhinə peyvənd dekabr ayından əvvəl vurulsun, qabaqalayıcı tədbir olaraq. Peyvənd qripin ağırlaşmalarının (pnevmoniya, sinusit) qarşısını alır. Ona görə də qabaqalayıcı tədbir görməkdə fayda var".

Dövlət Statistika Komitəsinin son məlumatlarına görə, Azərbaycanda orta ömür uzunluğu bir qədər artıb. 2024-cü ilin göstəricilərinə əsasən, qadınların gözlənilən ömür uzunluğu 79,2 yaş (2023-cü ildə 78,4 yaş idi), kişilərin isə 74,5 yaş (əvvəl 73,5 yaş) təşkil edir.

Lakin bu artımın arxasında diqqətçəkən bir tendensiya gizlənir: şəhərlilərlə müqayisədə kəndlilərin ömrü qısaldır.

Statistikaya əsasən, şəhər qadınları orta hesabla 79,3 il, rayon qadınları isə 79 il yaşayır. Kişilərdə də fərq eynidir: şəhərlərdə 74,6, kəndlərdə 74,4 yaş. Kiçik görünən bu fərq illərlə sabit qaldıqda, uzunömürlülük ciddi uçurum yaradır.

Ən narahatedici fakt on-

dan ibarətdir ki, sağlam ömür, yəni insanın xəstəlik və məhdudiyyətsiz keçirdiyi illər azalıb. Qadınlarda bu göstərici 66,3, kişilərdə isə 62,6 yaşa düşüb. Yeni azərbaycanlılar ümumilikdə çox yaşayır, amma daha az sağlam yaşayır.

Bəs kənddə uzunömürlülük niyə azalır?

Bir çoxları üçün bu, paradoksal görünə bilər: axı kənddə hava təmizdir, insanlar daha çox hərəkət edir, təbii

SOS! Kənddə uzunömürlü olmaq çətinləşib - nədən?

qidalardan yeyir. Amma reallıq fərqlidir. Ekspertlərin fikrincə, kənddə ömür uzunluğuna təsir edən bir neçə əsas amil var. Onlardan biri kəndlərdə tibbi xidmətin əlçatmazlığıdır. Yeni rayon və kənd yerlərində həkim çatışmazlığı, diaqnostika və müalicə imkanlarının məhdudluğu insanların sağlamlıq vəziyyətini vaxtında nəzarətdə saxlamağa mane olur.

Bundan başqa, kənddə təbii məhsul bol olsa da, düzgün balanslaşdırılmış qidalanma qaydaları çox vaxt gözdən keçirilir. Həddindən artıq duz, yağ və un məhsulları istifadəsi ürək-damar problemlərini artırır.

Həmçinin kənd əhalisi çox vaxt həddindən artıq fiziki işlə məşğul olur. Bu, bir tərəfdən aktivlik yaratsa da, digər tərəfdən orqanizmin vaxtından əvvəl qocalmasına gətirib çıxarır.

Bəzi bölgələrdə suyun tərkibindəki duzluluq və kimyəvi çirklənmə səviyyəsi normaldan yüksəkdir. Bu, böyrək və ürək-damar xəstəliklərinin yayılmasına artırır.

Bundan başqa, şəhərin səs-küyü stress yaratsa da, kəndin sosial monotonluğu və

işsizlik də insanlarda psixoloji yorğunluğa, depressiyaya və ümitsizliyə səbəb olur.

Ən əsası, gənc nəslin kənddən şəhərə axını nəticəsində kəndlərdə yaşlı əhali üstünlük təşkil edir, bu da uzunömürlülük göstəricilərini statistik olaraq aşağı salır.

Beləliklə, bir vaxtlar "kənd havası ömrü uzadır" deyirdilər. Amma görünür, bu fikir artıq keçmişdə qalıb. Müasir dövrdə uzunömürlülük yaşadığın yerə yox, yaşama tərzinə bağlıdır.

Bəs uzunömürlülüğün əsas şərtləri nədir?

Mövzu ilə bağlı Bakı Ağrı Klinikasının baş həkimi, invaziv ağrı mütəxəssisi Zülfüqar Yusifov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, dünyanın bütün ölkələrində bu tendensiya müşahidə olunur. Uzun ömürlü sağlam yaşam bir-biri ilə sıx bağlıdır və bu məsələyə gəldikdə daha çox diqqət edilməyə başlanıb:

"Qeyd edirəm ki, ümumiyyətlə, qocalıq probleminin özü artıq bir sosial məsələyə çevrilib. Çünki bu insanların müavinət alması, onlara baxılması, xəstələndikdə dövlət tərəfindən göstərilən dəstək və yar-

dımlar kifayət qədər böyük bir yük yaradır. Məhz buna görə də "uzunömürlülük" anlayışı getdikcə "uzun və sağlam ömür" ifadəsi ilə əvəzlənməyə çalışılır və strateji baxış da məhz bundan ibarətdir ki, uzun ömür sağlam ömür deməkdir".

Zülfüqar Yusifov qeyd edib ki, insanların tibblə iç-içə olması da önəmli faktordur: "İnsan maarifli olduqca, müəyyən xəstəliklərin yaranma səbəbləri və onlardan qorunma yolları barədə məlumatlı olduqca, bu xəstəliklərə ya ümumiyyətlə yoluxmur, ya da az yoluxur. Həmçinin mövcud xroniki xəstəliklərin fəsadlarından da bir xeyli uzaq olur.

Tibb ilə iç-içə olmaq dedikdə, əlbəttə, şəhər mühitində tibbi sektorun daha çox inkişaf etməsi nəzərdə tutulur. Bu gün xüsusən yaşlı insanların sağlamlığının keyfiyyətli olması vaxtında həkimə müraciət etməsi, müayinə olunması və vaxtında tibbi müdaxilələrin aparılması ilə birbaşa bağlıdır. Bu, şəhər mühitində daha əlçatandır. Məsələn, ürək problemi olan bir şəxs rahat şəkildə kardioloqa müraciət edə bilər. Təbii ki, şəhərdəki kardioloji imkanlarla kənddəki şə-

rait eyni deyil. Şəhərdə həmin anda lazım olan müayinə və müdaxilələr yerindəcə həyata keçirilir, məsələn, damarda problem varsa, stent qoyulur və insanın ömrü uzanır.

Digər tərəfdən, tibbi müdaxilə dedikdə, təcili yardım xidmətinin təşkili məsələsi də ön plana çıxır. Şəhərlərdə bu xidmət kəndlərlə müqayisədə daha operativ və səmərəlidir ki, bu da insanların həyatını vaxtında xilas etməyə imkan verir.

Yeni ümumilikdə maariflənmə, tibblə yaxın əlaqədə olmaq, müəmmədi müayinələrdən keçmək və həkimlərin tövsiyələrinə əməl etmək bütün bunlar ömrün uzanması üçün əsas amillərdəndir. Şəhərlərdə bu amillər daha güclü şəkildə tətbiq olunur. İnsanlar sağlam həyat üçün verilən tövsiyələrə diqqət yetirir, müxtəlif məlumatlarla tanış olur, mütəxəssislərdən məsləhətlər alırlar. Bütün bunlar şəhər həyatının bəzən mənfi görünən tərəflərinə baxmayaraq, uzunömürlülüğün qorunmasına və erkən ölümlərin qarşısının alınmasına mühüm təsir göstərir".

□ **Xalidə GƏRAY,**
"Yeni Müsavat"

Paytaxtda taksi sayına limit - qiymətlərə və keyfiyyətə təsiri nə olacaq?

Nazirlər Kabineti taksi minik avtomobilləri ilə sərnişin daşımaları üçün icazələrin əlavələrinin sayına məhdudiyyətlər tətbiq edilməsi haqqında qərar qəbul edib. Xəbər verildiyi kimi, qərarı baş nazir Əli Əsədov imzalayıb.

Qərara əsasən, Bakı şəhərinin inzibati ərazi vahidi üzrə taksi minik avtomobilləri ilə sərnişin daşımaları üçün verilən icazələrin əlavələrinin say həddi 25 000 müəyyən edilib. Taksi minik avtomobilləri ilə sərnişin daşımaları fəaliyyəti üçün icazələrin əlavələri Rəqabət Məcəlləsinə, "Lisensiyalar və icazələr haqqında" və "Avtomobil nəqliyyatı haqqında" qanunlara uyğun olaraq və müraciət zamanı növbəlik

nəzərə alınmaqla veriləcək.

Rəqəmsal İnkişaf və Nəqliyyat Nazirliyi Bakı şəhərinin inzibati ərazi vahidi üzrə taksi minik avtomobilləri ilə sərnişin daşımaları üçün icazələrin əlavələrinin say həddinə dair təkliflərini hər təqvim ili avqustun 1-nə qədər Nazirlər Kabinetinə təqdim etməlidir.

Qərar noyabrın 1-dən qüvvəyə minir və qeyd olunan icazələrin əlavələrinin yeni say həddinin müəyyən olunduğu

tarixə qədər qüvvədədir.

Yeni qərar taksi xidmətinin keyfiyyətinə və qiymətlərə hansı təsiri göstərəcək?

Ekspertlər bildirirlər ki, taksilərin sayının məhdudlaşdırılması bazarda keyfiyyətin artmasına, xidmət standartlarının yüksəlməsinə və yol hərəkətində nizam-intizamı müsbət təsir göstərə bilər. Bununla yanaşı, mütəxəssislər limit tətbiqinin qiymətlərə artım şəklində əks olunacağı qənaətinə gəlirlər.

Bəzi iqtisadçılar hesab edirlər ki, taksi şirkətləri və sürücülər arasında rəqabətin azalması sərnişin daşıma xid-

mətlərində qiymət artımına və əlçatanlığın azalmasına səbəb ola bilər. Digər tərəfdən, xidmət keyfiyyətinin yüksəlməsi və təhlükəsizlik standartlarının sərtləşdirilməsi ilə sərnişinlərin məmnunluğunun artacağı da gözlənilir.

Nəqliyyat məsələləri üzrə ekspert Elməddin Muradlı hesab edir ki, belə bir məhdudiyyətin tətbiq olunacağı gözlənilən idi: "Qanunda açıq şəkildə yazılıb ki, aidiyyəti qurum tərəfindən Bakı şəhərində taksi minik avtomobillərinə kvota müəyyənləşdirilə bilər. Ötən müddət ərzində biz bu məsələni bir neçə dəfə müzakirə etdik, sayın 30-35 min civarında müəyyənləşdiriləcəyini gözləyirdik. Amma 25 min müəyyən edildi. Görünür, beynəlxalq təcrübə əsas götürülüb. Çünki AYNA-nın yaydığı açıqlamada da bu əks olunmuşdu. Beynəlxalq təcrübədə hər min nəfərə səkkiz taksi hesablanır.

Qərar noyabrın 1-dən qüvvəyə minir, lakin həmin müddətdən icra olunacaq deyilə taksi sürücülərinin kənar qalacağını deyir bilmərik. Çünki bunu tam həyata keçirmək üçün bir xeyli müddət lazımdır. Ən azı 3 il vaxt aparacaq. İndidən taksi sürücüləri narahat olmasınlar, əllərində icazələri varsa, rahat şəkildə

işlərini görə bilərlər. Sadəcə olaraq, müəyyən bir müddətdən sonra avtomobilin ili köhnəlir, sənədlərin vaxtı bitir. Bu artırma zamanı AYNA tərəfindən bir reqlament müəyyənləşdiriləcək və növbəlik prinsipi ilə icazələr veriləcək. Ümumilikdə hazırda 34 mindən artıq taksi sürücüsü qeydiyyatdan keçib. Onun 20 mini fiziki şəxsdir, yerdə qalanlar isə hüquqi şəxslərdir. Hər hansısa taksi parkı burada öz işini qurub, qeydiyyatdan keçib və fəaliyyət göstərir.

Hər halda, şəhər nəqliyyatı aspektindən baxsaq, bəli, burada yaşama doğrudur. Sırf sosial məsələ kimi yanaşdıqca qərar müəyyən çətinliklər yaradacaq. Bir sıra taksi sürücüləri işsiz qala bilər. Ümid edirik ki, bu məsələ hansısa bir formada tənzimlənəcək".

Ekspert qərarın keyfiyyət və qiymətlərə təsirindən danışır: "Təbii ki, taksilərin sayının azalması qiymətə də təsir göstərəcək. İndiki dövrdə də belədir. Tələbat artıqca operatorlar qiyməti fərqli tətbiq edirlər. Gələcəkdə say məsələsi reallaşarsa, qiymətdə müəyyən artım baş verəcək.

Taksilərin keyfiyyətində isə hazırda bir problem yoxdur. Taksi fəaliyyətinin təkmilləşdirilməsi ilə bağlı qərar verildikdən sonra keyfiyyət xeyli yüksəlib. Köhnə maşınlar sıradan çıxıb, sürücülərin eksrriyyəti təlimlər keçib, sertifikat alıblar, imtahan veriblər. Demək olar ki, xeyli inkişaf var".

Nəqliyyat məsələləri üz-

rə ekspert Eldəniz Cəfərov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib ki, bu kvota sürücülərə tətbiq edilmir, söhbət istismar olunan nəqliyyat vasitəsindən gedir: "Bu zaman fikir yaranar ki, 25 min taksidən söhbət gedirsə, deməli, 25 min sürücü nəzərdə tutulur. Lakin belə deyil, bir maşını bir neçə sürücü idarə edə bilər. Sütka ərzində bir neçə sürücü bir maşından növbəli olaraq istifadə edə bilər. Bu qərarın verilməsində məqsəd, ola bilər ki, Bakı şəhərində sıxlığın aradan qaldırılması, avtomobil axınının azaldılması və taksidə keyfiyyətin artırılmasıdır. Bu məhdudiyyət sırf Bakıya aid olan məsələdir, bütün Azərbaycana şamil olunmur.

Düşünmürəm ki, Bakı şəhərində taksi fəaliyyəti ilə bağlı qıtlıq yaranacaq. Hazırda paytaxtda 30 mindən çox taksi fəaliyyət göstərir. Bir anda onların sayı azalmayacaq və dərhal qadağalar qoyulmamaq. Mərhələ ilə 25 minlik kvota gələcək.

Əgər taksi çatışmazlığı olmayacaqs, hesab etmərəm ki, qiymətlər qalxacaq. Taksi qiymətləri dəyişən tarifiedir. Qar yağındaqiymət yüksəlir, bayram günlərində iş olmayanda qiymət düşür. Dəyişən tarif sistemi qalacaq. Lakin ola bilər ki, hansısa taksi şirkətləri bu fürsətdən istifadə edib, süni şəkildə qiyməti qaldırınsınlar, lakin buna imkan vermək olmaz".

□ **Sahənə RƏHİMLİ,**
"Yeni Müsavat"

Şuşada Almaniya klinikasının təbii müalicə üsulları tətbiq ediləcək

Şuşa Sağlamlıq Mərkəzi bu yaxınlarda fəaliyyətə başlayacaq.

"Report" xəbər verir ki, bunu Tibbi Ərazi Bölmələrini İdarəetmə Birliyinin Strateji İnkişaf Departamentinin rəhbəri Murad Mirzəyev Bakıda keçirilən II Azərbaycan Sağlamlıq Turizmi Konfransında bildirib.

"Biz orada infrastrukturla tanış olmuşuq. Həmin mərkəzdə təkə tibb yox, eyni zamanda sağlamlıq turizmi ilə bağlı imkanlar var. Təbii müalicə üsulları ilə bağlı Almaniyanın "Sana" klinikası ilə bağlı danışıqlar aparılıb. Məqsəd odur ki, Qarabağın mərkəzində yerləşən bu müəssisəni yaxşı sağlamlıq mərkəzi kimi təqdim edək", - deyərək qeyd edib.

Ata həbsdəki oğluna narkotik keçirməyə cəhd edib

Atanın həbsdəki oğluna tərləyin içərisində narkotik keçirməsinin qarşısı alınıb

Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar xidmətinin əməliyyat aparatı 13 sayılı cəzaçəkmə müəssisəsinə narkotik maddələrin keçirilməsinin qarşısını alıb.

"Report" xəbər verir ki, məhkumla qisməddətli görüşə gələn atasının gətirdiyi sovqata baxış keçirilən zaman tərləyin içərisində xüsusi üsulla gizlədilmiş bükülülərdə 1,720 qram mariyuana və 1,970 qram tiryək aşkar olunub.

Faktla bağlı araşdırma aparılır.

Rusiyada doğum şəhadətnamələri sovet üslubunda olacaq

Rusiyanın Ədliyyə Nazirliyinə doğum şəhadətnamələrinin sovet formatına qaytarılması ilə bağlı təklif göndərilib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə RT məlumat yayıb.

Məlumatda bildirilir ki, ideyanın müəllifi Şuşarı bələdiyyəsinin deputatı və Uşaq Malları İstehsalçıları Assosiasiyasının sədri Mixail Vetrovdur.

Vetrov ədliyyə naziri Konstantin Çuyçenkoya ünvanladığı müraciətdə bildirib ki, sənədin görünüşü təbii və vətənpərvərlik hissinin formalaşmasına töhfə verir. O, sovet dövründəki kimi möhkəm yaşıl cildli dizaynın bərpa edilməsini təklif edib. Məqsəd sənədin davamlılığını vurğulamaq və onun simvolik dəyərini artırmaqdır.

□ "Yeni Musavat"

Palma yağının ziyanlı olması ilə bağlı yayılan fikirlər vətəndaşları illərdir narahat edir. "Bakı-Xəbər" yazır ki, marketlərdə satılan çox sayda şokolad və qidaların tərkibinə bu yağdan qatılır.

tələbat çoxdur. Xüsusilə də qida sənayesində geniş istifadə olunur. Biz də dünyanın bir parçası olduğumuz üçün son illər Azərbaycan bazarında palma yağına tələbatın artması normaldır. Statistikaya görə, ölkəmizə hər il böyük miqdarda palma

də vacibdir. Palma yağı istehsalı üçün Cənub-Şərqi Asiyada meşələr kütləvi şəkildə qırılır. Bu da biomüxtəlifliyin azalmasına, torpaq eroziyasına və istixana qazlarının artmasına səbəb olur. Belə nəticə çıxır ki, bu yağ təkə sağlamlıq üçün deyil, plane-

təsiri çox müzakirə olunursa və fikirlər birmənalı deyilsə, o zaman palma yağından istifadəni azaltmaq daha yaxşı olar. Nəzərə almaq lazımdır ki, qida sənayesinin arxasında böyük global maraqlar var. Artıq müasir dünyada qida həm də bioloji silah olaraq

Ən zərərli yağların ölkədə satışı artır - xəbərdarlıq

Ekspert deyir ki, tərkibində "palma yağı" qeyd olunubsa, deməli, bu məhsul ucuz xammaldan hazırlanıb; "Şokolad, konfet, krem və fast-food məhsullarında bu yağdan çox istifadə olunur, ona görə..."

Avropalı həkimlər bu yağdan istifadənin piylənmə və xroniki xəstəliklərin inkişafına gətirib çıxardığını deyir. Lakin istehlakçıları palma yağının zərərsizliyinə və hətta xeyirli olduğuna inandırmaq üçün səy göstərən istehsalçılar da var.

Ölkəmizdə palma yağının istifadə edənlər artır. Bu il Azərbaycana 22 min tona yaxın palma yağı idxal edilib. Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatı əsasında aparılan hesablamalara görə, 2024-cü ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu göstərici həcm ifadəsində 9% və ya 2.2 min ton azalıb, dəyər ifadəsində isə 10.1% və ya 2.9 milyon ABŞ dolları artıb. 2025-ci ilin yanvar-iyun ayları ərzində Azərbaycana 31 milyon 252.2 min ABŞ dolları dəyərində 21 min 814.6 ton "xam palma yağı və onun fraksiyaları" idxal edilib. Bir kiloqram palma yağının orta idxal qiyməti 22% artaraq 2.44 manata çatıb.

Maraqlıdır, palma yağının zərərliyi ilə bağlı cəmiyyətdə ciddi müzakirələr gedir, maraqlıdır kampaniyaları aparılır, bəs bu yağ Azərbaycana niyə böyük həcmdə idxal olunur?

Qida təhlükəsizliyi üzrə ekspert Asim Vəliyev mövzu ilə bağlı "Yeni Musavat"a fikrini bölüşüb: "Palma yağı ucuz xammaldan hazırlanır və bəzi hallarda sağlamlıq üçün bəzi hallarda zərərli ola bilər. İstehlakçı olaraq etimadlı olmalıyıq. Əgər tərkibində "palma yağı" qeyd olunubsa, bu məhsulun ucuz xammaldan hazırlandığı ehtimalı yüksəkdir. Xüsusilə şokolad, konfet, krem və fast-food məhsullarında bu yağdan çox istifadə olunur.

Bu yağın idxal olunur. Bu qədər böyük həcmdə idxalın əsas səbəbi ucuz olması, uzun saxlanma müddəti və qida sənayesində texnoloji üstünlükləri ilə bağlıdır. Palma yağının sağlamlığa təsiri məsələsi hələ də elmi və ictimai müstəvidə müzakirə olunur. Ən mühüm xüsusiyyəti odur ki, doymuş yağ turşularının miqdarı çox yüksəkdir. Bu hal onu otaq temperaturunda bərk saxlayır və məhsulun uzunömürlülü-yünü artırır. Bu səbəbdən palma yağı qənnadı məmulatlarında, şokolad, biskvit, yağlı krem və hazır yeməklərdə geniş istifadə olunur. İstehlakçılar üçün bu yağ həm stabil, həm də iqtisadi baxımdan sərfəlidir".

Ekspert qeyd edir ki, doymuş yağların orqanizmdə yaratdığı təsirlər tıbbi elmi üçün narahatedici faktordur: "Bu yağların çox miqdarda qəbulu xolesterol səviyyəsini artırır, damar elastikliyi azalır və ürək-damar xəstəlikləri riskini yüksəldir. Buna görə Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı palma yağını "mülayim şəkildə istifadə edilməli qida" kimi dəyərləndirir. ÜST-nin hesabatında palma yağı sənayesinin təsiri bütün və alkoqol sənayesi ilə müqayisə olunur. Bu da onun həm sağlamlıq, həm də ekoloji baxımdan yaratdığı problemləri göstərir. Ətraf mühit aspekti

tin ekoloji tarazlığı üçün də risk amilidir.

Bu qədər mənfi fikirlərə baxmayaraq, çox idxal olunmasının cavabı sadədir. Çünki alternativ daha bahadır. Günəbaxan, zeytun və qarğıdalı yağlarının qiyməti dünya bazarında daha yüksəkdir. Qida sənayesində istehsalçıları maya dəyərini azaltmaq və məhsulun xarab olmamasını təmin etmək üçün palma yağını seçirlər. Bir çox şirkətlər onun "rafinə edilmiş, təmizlənmiş" versiyasını istifadə etdiklərini bildirir. Bu halda toksik təsirin minimuma endiyini deyirlər".

Asim Vəliyevə görə, ölkəmiz üçün əsas problem palma yağının mənşəyi və keyfiyyətinə nəzarətlə bağlıdır: "Əgər idxal olunan yağ sertifikatlaşdırılmış və beynəlxalq standartlara uyğun istehsal edilibsə, o zaman təhlükə riski az olur. Amma ucuz və sertifikatlı xammal idxal edilərsə, orqanizmə uzunmüddətli təsir daha ciddi ola bilər. İstehlakçı olaraq etimadlı olmalıyıq. Əgər tərkibində "palma yağı" qeyd olunubsa, bu məhsulun ucuz xammaldan hazırlandığı ehtimalı yüksəkdir. Xüsusilə şokolad, konfet, krem və fast-food məhsullarında bu yağdan çox istifadə olunur.

Palma yağının idxalı iqtisadi baxımdan sərfəli olsa da, bir məhsulun sağlamlığa

istifadə olunma bilər".

Bəs palma yağı kimlər üçün daha zərərli? Mütəxəssislər qeyd edir ki, palma yağı bəzi insanlar üçün sağlamlıq baxımından uyğun olmaya bilər və istifadəsi müəyyən hallarda məhdudlaşdırılmalıdır. Bu yağ növü doymuş yağlarla zəngin olduğu üçün xüsusilə ürək-damar sistemi xəstəlikləri olan şəxslər üçün risk daşıyır. Xolesterol səviyyəsi yüksək olan insanlarda palma yağının müntəzəm istifadəsi damar tıxanlığı və infarkt riskini artırır. Piylənməsi olan şəxslər üçün də palma yağı məhdudlaşdırılmalıdır, çünki yüksək kalorili olması çəki artımına səbəb ola bilər. Bu da öz növbəsində digər metabolik problemləri, o cümlədən 2-ci tip şəkərli diabeti şiddətləndirə bilər. Diabet xəstələrində doymuş yağların qəbulu insulin müqavimətini artıraraq şəkər səviyyələrinin tənzimlənməsini çətinləşdirə bilər. Palma yağı bəzi uşaq qidalarında da istifadə edilir, lakin bəzi hallarda körpələrdə bu yağın tərkibindəki yağ turşularının sorulması çətinlik yarada bilər. Bəzi tədqiqatlar palma yağının kalsiumun sorulmasına da mənfi təsir etdiyini göstərir. Bu səbəbdən, süni qidalarla bəslənən körpələr üçün palma yağı ehtiyatla istifadə olunmalıdır. Mədə-bağırsaq sisteminə problem yaşayan şəxslər, xüsusilə xroniki gastrit, mədə xorası və ya ödəyolları ilə bağlı xəstəlikləri olanlar da palma yağından uzaq durmalıdır. Bu yağın həzmə nisbətən çətin olduğu üçün həssas mədə-bağırsaq sisteminə əlavə yük yarada bilər.

Alternativ olaraq daha sağlam yağlar tövsiyə olunur. Zeytun yağı, kətan toxumu yağı, kanola yağı və avokado yağı doymamış yağ turşuları ilə zəngindir və sağlamlıq baxımından daha uyğun hesab olunur. Palma yağı istifadə etməzdən əvvəl fərdi sağlamlıq vəziyyəti nəzərə alınmalı və mümkün olduqda həkim və ya dietoloqla məsləhətləşilməlidir.

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Musavat"

Azərbaycanın futbol üzrə yığma komandası Fernando Santuşla yolları ayırdıqdan və Ayxan Abbasov baş məşqçi təyin edildikdən sonra sanki dirçəlməyə və öz oyununu tapmağa başlayıb. Komanda matçdan-matça daha inamlı və bacarıqlı görünür. Hələlik yekun nəticə üroyimizcə olmasa da, Ukrayna millisi ilə son görüşdə bunu əyani müşahidə etdik.

di. Oktyabrın 13-də Ukrayna ilə Polşadakı oyun, əminəm ki, hər bir azarkeşi ümidləndirdi. Xüsusən oyunun ikinci hissəsində biz meydanda fərqli bir komanda gördük. Komandada milli ruh var, oyunçular son ana qədər mübarizə aparırlar.

Futbol azarkeşi olan **Böyük Quruluş Partiyasının sədri, deputat Fazil Mustafa** milli futbol komandamızın Ukrayna ilə yaxşı oynadığını qeyd edərək, bildirib ki, bu

manın keçirildiyi stadionlardan izləyən futbol mütəxəssisi **Kənan Məstəliyev** təəssüratlarını bölüşüb: “Bu səfərdə mən işin futbol yox, başqa - psixoloji tərəfinə daha çox diqqət yetirdim. Bu iki matçı milli komandada milli ideyanın bərqərar olması prosesinin başlanğıcı kimi gördüm. Məğlubiyyətlərə rəğmən dedi-qodunun olmadığını, kollektivliyin, əsl komanda ruhunun ön plana çıxdığını gördüm.

cumları da qurduq, qol da vurduq, yenə də vura bilərdik. Ukrayna televiziya şərhçisinin 2-ci hissənin bir məqamında səsləndirdiyi “biz Azərbaycan yığmasıyla oynayırıq, yoxsa Braziliya” təəccüb dolu sualı da ayrı bir gözəllikdir. Eyni zamanda səhvlərimiz də oldu, bəxtimizin gətirmədiyi epizodlar da yaşadığımız qollar da buraxdıq, yenə də buraxa bilərdik. Bu, olası şeylərdir. Hakim köməyi də ukraynalıların dadına çat-

Ayxan Abbasov Renat Dadaşovu millidən kənarlaşdırdı

Azərbaycan milli futbol komandasının hücumçusu Renat Dadaşovun DÇ-2026-nın seçmə mərhələsinin 4-cü turunda Ukrayna yığmasına qarşı oyunda (1:2) iştirak etməməsinin səbəbi məlum olub.

QOL.az-ın Azerisport.com-a istinadən yaydığı məlumata görə, 26 yaşlı hücumçu Fransaya qarşı keçirilən oyunun ikinci hissəsində meydana buraxılmalı imiş. Lakin taktiki və oyunla bağlı səbəblərə görə onun əvəzinə başqa bir futbolçu oyuna daxil edilib.

Bu qərar Polşanın “Motor” klubunda çıxış edən və hazırda ən yaxşı formada olmayan hücumçunun xoşuna gəlməyib və o, narazılığını baş məşqçi Ayxan Abbasova bildirib. Nəticədə Dadaşov növbəti oyunun - Ukrayna ilə görüşün iştirak ərizəsinə salınmayıb.

Hazırda Dadaşovun Ayxan Abbasov milli komandanın baş məşqçisi olduğu müddətdə milliyyə çağırılıb-çağırılmayacağı sual altındadır.

Donnarumma: “İtaliya DÇ-2026-da olacaq”

İtaliya millisinin qapıçısı Canluici Donnarumma komandasının DÇ-2026-nın final mərhələsinə vəsiqə qazanmaq şanslarını dəyərləndirib.

Qol.az xəbər verir ki, yığma ötən gün seçmə mərhələ çərçivəsində İsrailə qalib gəlib - 3:0.

27 yaşlı qolkiper isə İtaliya millisinin mundialda iştirak edəcəyindən əmin olduğunu söyləyib: “Estoniya ilə oyunda səhv etdim. Amma futbolda belə şeylər olur. Bu, oyunun bir hissəsidir. Amma İsrailə matçda yaxşı davrandım. Komanda yoldaşlarıma və məşqçimə minnətdaram.

Mən şadam ki, qələbə qazana bildik. Bu seçmədə bütün oyunlar bizim üçün çətin keçdi. Ona görə də daha çox xal üçün mübarizə aparmalıyıq. İsrail də bizə problem yaratdı.

Böyük əzmkarlığa malik yaxşı komanda görürəm. Məşqçinin işini çox bəyənirəm, onun hamımızla yaxşı münasibəti var. İndi heç bir səhvə yol verə bilmərik. Güclü komandamız var. Əminəm ki, İtaliya nəhayət dünya çempionatında olacaq”.

Rusiya futbolu üçün növbəti qadağa

Rusiya futbolu üçün növbəti qadağa zəruri sayılıb. Football-plus.az xəbər verir ki, bu ölkənin U-19 yığması Avropa çempionatının 2026-27-ci illəri əhatə edəcək seçmə mərhələlərində iştirak etməyəcək.

Bu səbəbdən şimal qonşumuz turnirin final mərhələsinə də buraxacaq. Bu barədə “Sport-Ekspress” qəzeti məlumat yayıb.

UEFA-nın baş katibi Teodor Teodoridisin bütün 55 milli assosiasiyaya göndərdiyi dövrü məktubda bildirilib ki, U-19 yaş qrupu arasında AÇ-2026-27-ci illəri əhatə edəcək turnirin seçmə mərhələsinin püşkatması dekabrın 10-da İsveçrənin Nyon şəhərində keçiriləcək. Məktuba U-19 komandalарının iştirak siyahısı da əlavə olunub. Siyahıda UEFA-da üzv olan 55 ölkədən 54-nün adı var. Yalnız Rusiya püşkatmaya dəvət edilməyib.

Xatırladaq ki, 2022-ci ilin fevralından Rusiyanın milli və klub səviyyəsində olan bütün komandaları beynəlxalq yarışlardan qeyri-müəyyən müddətə uzaqlaşdırılıb. Bu qadağanın səbəbi isə şimal qonşumuzun həmin vaxtdan bəri Ukrayna ərazisini işğal etmək üçün müharibəyə başlamasıdır.

Deputatlar və futbol mütəxəssisi milli barədə görün nələr dedilər

Millimizin döyüşkən ruhu davamlı olacaqmı?

Milli Məclisin deputatı Vüqar İskəndərov burada ən çox çıxış yolunu yerli məşqçinin milliyyə rəhbərlik etməsində görür:

“Uzun müddət ərzində legioner məşqçilərin, dünyanın tanınmış futbol mütəxəssislərinin milli komandamıza cəlb olunması və onların verdikləri nəticələr heç də qənaətbəxş olmadı. Bu mənada, son günlər AFFA-nın düzgün qərarı nəticəsində millinin yerli baş məşqçiyə - Ayxan Abbasova həvalə olunması hər bir futbol azarkeşində ümid yaradı. Həqiqətən də bu təyinatla bir daha təsdiq olundu ki, biz öz mütəxəssislərimizə etibar etməli, güvənməli və dəstək olmalıyıq. Yeni təyinatdan qısa vaxt keçməsinə baxmayaraq, milli komandanın ruhunda dəyişiklik açıq-aşkar hiss olunur. Elə ilk oyunda Ukrayna ilə heç-heçə etməsi, Fransa ilə oyunda döyüşkən bir komandanın meydana çıxması bizə bir az da ümid ver-

dəfə məğlubiyyətə görə heç kim komandanı atəşə tutmadı: “Çünki hamımız anlarıq ki, səviyyələr bərabər deyildi. Ancaq komandalar yalnız səviyyəyə görə uğur qazanmırlar. Ağıl və ruh faktoru çox önəmlidir. Komandamız ağılı və ruhunu ortaya qoydu. Fağır bir azərbaycanlı məşqçi ilə bunu etdi. Fağır ona görə deyirəm ki, bu gün məcburiyyətdən onu bu postda saxlayıblar. Sabah kənarda hər cür sövdələşə biləcəkləri və təzminat ödəməyə hazır olduqları Santuş kimi birini tapsalar, Qurban Qurbanov, Arif Əsədov kimi onu da gözəndən salıb uzaqlaşdıracaqlar.

İndi ona sevinirəm ki, futbolsevər Ayxan Abbasov futbol rəhbərliyindəki santuşsevərlərin və ya pulsevərlərin sifətinə son üç oyunda yağlı bir Osmanlı tokatı vurdu”.

Həm Fransa, həm də Ukrayna ilə oyunları qarşılaş-

Bu səfərdə onu da başa düşdüm ki, ictimaiyyət (özüm də daxil olmaqla) olaraq bu milliyyə, futbolçularımıza nəfəs almaq imkanı vermirik. Bəzən məntiqdən kənara çıxırıq. İddiamız istəyimizlə uzaqlaşmır, imkanlarımız da realılıqla.

Məsələn, Fransa millisinə qarşı hücum futbolu oynamağımızı istəyən kim varsa, onun ya bu oyundan başı çıxmır, ya da məqsədi başqadır. Qarşılaşmadan öncə “təki yeni Oser faciəsi olmasın”a dua edib, sonrasındasöhbəti “bir dəne Mbappenin qabağını ala bilmədik”ə çeviririkse, bu işdə bir yanlışlıq var.

Düşünürəm ki, bir də “birdən filan komandadan 10 dəne buraxırıq” qorxusu yaşayaq. Başımıza gəlməməsi üçün necə davranmalı olduğumuzu başa düşdük. Çox vacib təcrübə oldu...

Ukrayna matçı isə yetkinliyin ilk qarşılaşması idi. Yaxşı müdafiə olunduq, mövqe hü-

di. Bu, olmasaydı, nəticə başqa cür ola bilərdimi? Bəli, ola bilərdi. Futbol həmişə siyasətlə iç-içə olub, amma hər şeyin də bir əndazəsi var, olmalıdır. Zəif yığmayıq deyə, basıb gözümüzü çıxarmalı da deyillər.

Millidə durum fərqlidir. Sənin Mahirə bir şey olsa, hücumda, Eminə bir şey olsa, orta xətdə, Bəhlulə bir şey olsa, müdafiədə, Şahruddinə bir şey olsa (ki, oldu artıq), qapıda alternativ tapmağın müşkülə çevrilir. Ya yığmanı ucdantutma legionerlə doldurmalısən (bu da edilib, heç bir effekti də olmayıb), ya da yerli ehtiyat qüvvə istehsal etməlisən. Aşağı yaş qruplarımızdakı vəziyyət pisdır, bunu da bilir. Amma başqa məntiqli variant yoxdur. İşləmək, düzgün işləmək, gələcəyimizi təmin etmək lazımdır. Buna isə vaxt lazımdır”.

□ **Cavansir ABBASLI,**
“Yeni Məsəvat”

ÜSAVAT

Son səhifə

N 187 (8797) 16 oktyabr 2025

Oktyabr

Şotlandiyada kişinin burnu nadir xəstəliyə görə bir neçə dəfə böyüdü

Şotlandiyanın Kilmalkolm şəhərində yaşayan Cerard adlı bir şəxs illərlə rinoftoma adlı nadir bir xəstəlikdən əziyyət çəkib. Oxu.Az "Metro" nəşrinə istinadən xəbər verir ki, nəticədə şotlandın burnu tədricən böyüyüb və deformasiyaya uğrayıb. Əvvəlcə o, bunu qocalmanın bir hissəsi kimi qəbul edib, lakin zaman keçdikcə bu vəziyyət dözülməz hala çatıb. O, yoldan keçənlərin maraqlı baxışlarına və uşaqların suallarına baxmayaraq, uzun müddət xəstəliyə məhəl qoymamağa çalışıb. Lakin tezliklə sosial əlaqələrdən qaçmağa başlayıb. Həkimlər Cerarda artıq toxumaları çıxarmaq üçün mürəkkəb əməliyyat təklif ediblər. Uğurlu əməliyyatdan sonra britaniyalı əvvəlki həyatına geri dönməyə başlayıb.

Butulkada satılan süd ləri almayın

İnsanlar hər zaman çahşır ki, təbii qatıqsız süd məhsulları alsınlar. Əvvəllər belə məhsulları metal qablarda satırdılar. Alıcılar isə südü evdən gətirdikləri şüşə qablara tökükdülər. Amma hazırda bir çox yerlərdə süd plastik qablarda satılır. Mütəxəssislərin sözlərinə görə, qatıq, ayran, kefir, süd kimi məhsulların plastik qablarda satılması doğru deyil.

"Plastik qabda saxlanılsa, onların tərkibində insan sağlamlığına zərərli maddələrin aktivləşməsinə səbəb ola bilər. Bu kimi məhsullar şüşə qabda saxlanılmalıdır. Bəzən ağırtı məhsulları balonlarda, şüşə butulkalarda danışıq. Bu daha uyğun versiyadır".

Şüşə qabların qırılma riski olduğuna görə satıcılar adətən bu cür daşımadan imtina edirlər.

Qeyd edək ki, süd tez xarab olan məhsul olduğuna görə daşıma və saxlama şəraitinə mütləq diqqət etməlidir. Əks halda, sağlamlığınız üçün zərərli olur.

Qazaxıstanda 38 yaşlı kişi mərcə görə 26 qələm uddu

Qazaxıstanda 38 yaşlı kişi dostu ilə mərc edərək onlarla qələm udub. Bu barədə "Mash" Telegram kanalı məlumat yayıb. Məlumatla görə, hadisə Şımkənd şəhərində baş verib. Kişi dostu ilə mərc edib və bir-birinin ardınca 26 ədəd qələm udub. Bundan sonra onun qarnı ağrımağa başlayıb və tibbi yardım üçün müraciət edib. Həkimlər xəstəni iki saat əməliyyat ediblər. 26 qələmin hamısı kişinin mədəsindən uğurla çıxarılib.

Tez çəki atmaq üçün aclıq normaldır mı?

Tez bir zamanda arıqlamaq arzusu çoxlarının gündəlik həyatında rast gəlinir. Lakin mütəxəssislər xəbərdarlıq edir ki, ac qalmaq sağlam və effektiv üsul deyil.

Milli.Az xəbər verir ki, dietoloqların fikrincə, uzun müddət ərzində qidalanmamaq bədənə enerji ehtiyatlarını tükədir, nəticədə maddələr mübadiləsi zəifləyir və orqanizm yorğunluq, baş ağrısı, hətta sağlamlıq problemləri ilə üzləşə bilər.

Həmçinin aclıq səbəbindən orqanizm "acıq rejimə" keçərək, yığılan yağları daha çox saxlayır və arıqlama prosesini yavaşladır.

Ekspertlər sağlam çəki itkisinin balanslı qidalanma və müntəzəm fiziki fəaliyyətlə mümkün olduğunu vurğulayırlar. Gündəlik kiçik porsiyalarda faydalı qidalar qəbul etmək, su içmək və aktiv həyat tərzini arıqlama prosesini daha sağlam və davamlı edir.

Nəticə olaraq, tez və təhlükəli üsullarla arıqlamaq yerinə, sağlam və davamlı metodlara üstünlük vermək məsləhət görülür.

ABS-də poladdan dəfələrlə möhkəm olan taxta istehsal olunub

ABS-nin "InventWood" şirkəti "superwood" adlı tamamilə yeni növ taxta satışına başlayıb. Ağac məhsulu unikal xüsusiyyətlərə malikdir. O, poladdan 10 dəfə daha möhkəm və eyni zamanda altı dəfə daha yüngüldür. Onun hazırlanması ilə materialşünas Lianbin Hu məşğul olub. 10 il əvvəl o, ən qədim tikinti materiallarından birini təkmilləşdirmək qərarına gəlib. Merilend Universitetinin tədqiqat mərkəzində və daha sonra Yel Universitetində işləyərək alim ağacın emalı üçün innovativ metodlar tapıb. Tədqiqatlar zamanı Hu hətta ağaca rəng və möhkəmlik verən komponenti çıxararaq şəffaf taxta yaratmağa nail olub. Lakin alimin əsas məqsədi materialın möhkəmliyini sellüloz hesabına artırmaq olub. Tədqiqatlarda əsas irəliləyiş 2017-ci ildə baş verib və Hu ilk dəfə adi ağac materialını kimyəvi emal vasitəsilə möhkəmləndirib. Texnologiya ağacın xüsusi kimyəvi maddələrlə soda qaynadılmasını və sonra qaynar şəkildə preslənməsini nəzərdə tutur. Bu proses materialın strukturunu hüceyrə səviyyəsində dəyişdirir və onun sıxlığını əhəmiyyətli dərəcədə artırır.

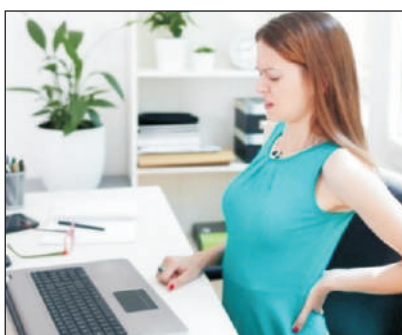
Qeyd olunur ki, əldə edilən materialda möhkəmliyin çəkiyə nisbəti əksər metallardakı analoji göstəricilərdən daha yüksəkdir.

Bunları bilirsinizmi?

- * Qarğalar qarışqaları əzib bədənələrinə sürtməklə parazitləri özlərindən uzaqladırlar.
- * ABŞ-də prezident olmaq üçün əhalinin 27%-nin səsini toplamaq kifayətdir.
- * Kentukki dağlarında mavi dərilili insanlar yaşayır.
- * Onlayn sifariş verilən ilk şeylərdən biri pizza idi.
- * Stephen Hawking cəngavər olmaqdan imtina etmişdi.
- * Çində yaşayan monqolların sayı Monqolustanda yaşayan monqolların sayından çoxdur.
- * Əsir çıtalar çox vaxt itlərlə yaşayır, çünki itlər onları sakitləşdirir.
- * Samuray olan ilk əcnəbi Afrika quludur.
- * Salvador Dali Disney üçün cizgi filmləri yaradıb.
- * "Taxtların Oyunu"ndan sonra Arya ABŞ-də ən sürətlə böyüyən körpə adı olub.
- * Yaponiyaya qızılbalıq suşi gətirən Norveç idi.
- * Yellowstone altındakı vulkanik sistem 11 Böyük Kanyonu doldura bilər.
- * Disneydə çoxları "The Lion King"-in uğur qazanmayacağını düşünürdü. Bununla belə, hazırda ən çox gəlir əldə edən əllə çəkilmiş filmidir.

Uzun saatlar masa arxasında oturmağın riskləri:

mütəxəssislər xəbərdarlıq edir

Uzun müddət kompüter qarşısında oturmaq, az hərəkətli həyat tərzini və qeyri-düzgün qidalanmaya ofis işçilərinin gündəlik həyatında tez-tez rast gəlinir. Mütəxəssislər xəbərdarlıq edir ki, belə həyat tərzini müxtəlif sağlamlıq risklərini artırır. Milli.Az xəbər verir ki, fizioterapevtlər bildirirlər ki, uzun müddət oturmaq vəziyyətində qalmaq bel, boyun və kürək ağrılarına, qan dövranı problemlərinə və hətta ürək-damar xəstəliklərinə səbəb ola bilər.

Eyni zamanda hərəkətsizlik artıq çəki və şəkərli diabet riskini də artırır.

Ekspertlər ofis işçilərinə aşağıdakı tövsiyələri verir:

Hər 30-40 dəqiqədə bir ayağa qalxın və qısa gəzinti edin. Ekranı baxarkən gözlerinizi qorumaq üçün 20-20-20 qaydasına əməl edin: hər 20 dəqiqədən bir, 20 saniyə ərzində 20 metr uzağa baxın. Ofis masasında düzgün oturma pozası saxlayın: kürək düz, ayaqlar yerə paralel olmalıdır. Bol su için və hazır qidalardan uzaq durun. Nəfəs məşqləri və yüngül dərtnmə hərəkətləri ilə gərginliyi azaldın.

Qeyd edək ki, həkimlərin fikrincə, az da olsa hərəkətlilik və balanslı qidalanma, ofis həyatının yaratdığı riskləri minimuma endirə bilər.

Onurğaya 22 kq əlavə yük düşür - gündüz etdiyiniz bu səhv gecə sizi yuxusuz qoyur

İngiltərənin məşhur nəşrlərindən "Daily Mail"-ə danışan yuxu mütəxəssisi Lisa Artis bildirib ki, milyonlarla insan gündüz etdikləri müəyyən vərdişlər səbəbindən gecə yuxusuz qalır.

Milli.Az xəbər verir ki, mütəxəssis qeyd edir ki, gündüz ekrana baxaraq qoz-bel durmaq və ya boynu öndə saxlamaq onurğa və əzələlərə əlavə təzyiq göstərir, bədəninizin rahatlamasını çətinləşdirir və nəticədə yuxusuzluq yaradır.

Araşdırmalar göstərir ki, milyonlarla britaniyalı "texnologiya boynu"ndan əziyyət çəkir. Bu, telefonu, planşeti və ya kompüter ekranını uzun müddət aşağıya baxaraq istifadə etməyin səbəb olduğu yuxarı arxa gərginlikdir.

"Gün boyu boynunuz və çiyniləriniz gərgin qalırsa, yataqda üzüstə yatmaq onurğanı bükərək vəziyyəti daha da pisləşdirir. Hətta düzgün yastıq dəstəyi olmadan yan yatmaq da problemi artırır."

Ən yaxşı pozisiya isə baş, boyun və onurğa düz xətt üzrə, arxası üstə və ya yan yatmaqdır.

Telefon və digər cihazlara baxmaq üçün başı əymək boynunuza 22 kq-a qədər əlavə yük düşməsinə səbəb olur. Bu təzyiq çiynilər və bel bölgəsinə də təsir edir və zamanla xroniki ağrı, baş ağrısı, hərəkət məhdudiyyəti və dolaşım problemlərinə gətirib çıxara bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Emil SALAMOĞLU

Lisenzia N: B 114
SAVI: 1.500